

USHTRIA

Viti i 77-të i botimit Nr. 19 (827874)

Botim Qendror i Ministrisë së Mbrojtjes

E premte, 10 maj 2024

Ministri Peleshi: Shqipëria, më afër se kurrë realizmit të ëndrrës historike, për të zënë vendin që i takon si anëtare e BE-së

» faqe 3

Përfundon workshopi midis Gardës Kombëtare të New Jersey-it dhe Grup-Batalionit të Këmbësorisë së Lehtë

Në mjediset e Grup-Batalionit të Këmbësorisë së Lehtë (GBKL) në Forcën Tokësore, u zhvillua një workshop midis përfaqësuesve të Gardës Kombëtare të New Jersey-it (GKNJ) dhe GBKL. Takimi "LIBG FY 25 Planning Workshop" u zhvillua në mbështetje të programit të bashkëpunimit midis GKNJ dhe Forcave tona të Armatosura. Qëllimi i këtij aktiviteti ishte zhvillimi i bisedimeve me përfaqësues të Gardës Kombëtare të New Jersey-it për të identifikuar dhe planëzuar aktivitetet kryesore të bashkëpunimit për vitin 2025, si dhe draft-aktivitetet për vitet 2026-2027, me qëllim arritjen e objektivit kryesor të certifikimit të GBKL, për të qenë të gatshëm që prej vitit 2027 (FOC) të dislokohej në operacione ushtarake në kuadër të NATO-s. Gjatë takimit palët folën për trajnimet në rritjen e aftësive profesionale të efektivave të GBKL, në përdorimin e mjeteve të fluturimit pa pilot, armëve anti-tank, mitralozave të rëndë, mbështetjen shëndetësore etj. Ditën e djeshme komandanti i Forcës Tokësore, gjeneralmajor Ilir Xhebexhia priti në një takim ekipin e përfaqësuesve amerikanë të Gardës Kombëtare të New Jersey-it të kryesuar nga nënkolonel Kevin Murphy. Në këtë takim palët shprehën konsideratat më të larta për bashkëpunimin e deritanishëm, ku theksi u vu në rritjen e mëtejshme të këtij bashkëpunimi në drejtim të kurseve, trajnimeve dhe modernizimit të FA-së. Gjeneralmajor Xhebexhia në fjalën e tij u fokusua në zhvillimin e trajnimeve dhe asistencës së specialistëve të Gardës Kombëtare të New Jersey-it.

Trupat speciale, pjesë e stërvitjes shumëkombëshe "Neptune Strike 24"

Operatorët e Forcave Speciale të Regjimentit të Operacioneve Speciale së bashku me kolegët e tyre të Maqedonisë së Veriut, të mbështetur nga një anije e klasit "Iliria" dhe dy avionë nga Spanja e Franca, zhvilluan skenarë të ndryshëm stërvitor në bazën detare të Pashalimanit dhe ishullin e Sazanit.

Në këtë stërvitje komplekse të quajtur "Neptun Strike 2024" u ndërthurën kapacitetet tokë, ajër, det, aftësitë reaguese dhe asetet e aleatëve, me qëllim rritjen e gatishmërisë në mbrojtje të Aleancës.

Forcat speciale të ROS së bashku me kolegët e tyre të Maqedonisë së Veriut dhe Turqisë kryen operacione zbarkimi nga deti në tokë, goditje objektivash, zbulim, luftim në zona të banuara me qëllim testimin e aftësive integruese me forca detare aleate në përgjigje të krizave dhe operacioneve të ndryshme.

Këto stërvitje i shërbejnë zhvillimit të aftësive bashkëvepruese ndërmjet vendeve aleate, si dhe testimin të kapaciteteve për mbrojtjen e hapësirës detare.

Ministri Peleshi: Shqipëria, më afër se kurrë realizmit të ëndrrës historike, për të zënë vendin që i takon si anëtare e BE-së

9 maji, Dita e Evropës, dita e rizbulimit të kujtesës dhe identitetit. Dita e Evropës është dita në të cilën kujtohen hapat e parë të integritetit të komunitetit Evropian në vitet 1950, ndihmon për të rizbuluar objektivat themelore të “shtëpisë së përbashkët”, në rend të parë paqen. Kështu historia jep edhe elemente për të kuptuar rrugën aktuale të BE-së, Pikërisht, si sot, më 9 maj të vitit 1950, u hodh hapi i parë drejt Bashkimit Evropian.

Ministri i Jashtëm i Francës, Robert Shuman, lexoi për shtypin ndërkombëtar një deklaratë ku i bënte thirrje Francës, Gjermanisë dhe vendeve të tjera evropiane për të bashkuar prodhimet e tyre të qymyrit dhe çelikut, “themeli i parë konkret për një Federatë të ardhshme Evropiane”. Vendet të cilave u drejtohej thirrja kishin dalë të rrënuara materialisht dhe moralisht nga konfliktet me njëra-tjetrën. Ajo që propozonte Schuman ishte krijimi i një institucioni evropian mbikombëtar, i cili do të administronte industrinë e prodhimit të qymyrit dhe çelikut, sektor i cili në atë kohë ishte baza e fuqisë ushtarake. Vite më vonë, në Samitin e Milanos, më 1985, krerët e BE-së vendosën që data 9 maj të shpallej dhe të festohej si “Dita e Evropës”. Shumë pranë kësaj familjeje të madhe është dhe Shqipëria, e cila ëndrrën evropiane, vegim prej 50 vitesh është gati për ta bërë realitet. Në urimin e kësaj dite, ministri i Mbrojtjes Niko Peleshi do të shprehej: “Në Ditën e Europës, reflektojmë mbi rrugën tonë drejt një Shqipërie që është gjithnjë e më pranë ëndrrës evropiane. Sot, festojmë bashkëpunimin, diversitetin dhe arritjet tona, duke rikujtuar vlerat themelore që frymëzojnë idealin e një Europe të bashkuar dhe paqësore: liria, demokracia, barazia dhe të drejtat e njeriut”.

Zhvilloi punimet Konferenca e 17-të e Nënoficerëve të Komandave të Forcave Tokësore Evropiane

Ka nisur në vendin tonë Konferenca e 17-të e Nënoficerëve të Komandave të Forcave Tokësore Evropiane, që mbahet nën drejtimin e Komandës Amerikane për Evropën dhe Afrikën U.S. Army Europe and Africa, dhe të Forcave të Armatosura, në të cilën po zhvillohen diskutime mbi praktikën më të mira për zhvillimin e rolit të nënoficerit, mësimet e nxjerra nga konfliktet aktuale, të cilat përbëjnë kërcënim për sigurinë e përbashkët, shkëmbimin e eksperiencës dhe forcimin e marrëdhënieve mes vendeve pjesëmarrëse.

Përfundoi operacioni për pastrimin nga municionet e paplasura në territorin e kishës së "Shën Gjergjit" në Mbreshtan, Berat

Efektivët e Kompanisë EOD, për më shumë se dy javë, janë angazhuar në operacionin për pastrimin e territorit të kishës së "Shën Gjergjit" në fshatin Mbreshtan, bashkia Berat.

Në këtë operacion u kontrollua me aparat ferro-magnetik sipërfaqja 450 m2 jashtë godinës së kishës dhe sipërfaqja 270 m2 brenda objektit.

Specialistët e Kompanisë EOD identifikuan municione të ndryshme si: granata dore, kapsolla detonatorë, fishekë dhe armë pistoletë. Municionet e gjetura u vlerësuan të lëvizshme dhe u magazinuan në Batalionin e Xhenios.

Mjediset brenda dhe jashtë kishës së "Shën Gjergjit" u pastruan dhe nga inertet, bimësia, duke i dhënë një pamje të re dhe duke e bërë më të arritshme për banorët e zonës.

Kompania EOD me profesionalizmin dhe angazhimin e saj i shërbeu jo vetëm komunitetit ortodoks, duke qenë se kisha përfaqëson një monument kulture të kategorisë së parë, por i shërbeu dhe banorëve, të cilët tani mund të kryejnë ritet dhe zakonet në varrezat e fshatit Mbreshtan.

Efektivë të Forcave të Armatosura i bashkohen operacionit për gjetjen e trupave të mbytur në lumin Buna

Efektivë të Forcave të Armatosura të Shqipërisë, së bashku me mjetet e tyre i janë përgjigjur menjëherë thirrjes për ndihmë dhe janë angazhuar në operacionin për gjetjen e tre trupave të raportuar të mbytur në lumin Buna, pranë fshatit Darragjat, njësi administrative Dajç, Shkodër.

Ekipet e efektivëve nga Batalioni i Forcave Speciale dhe efektivëve nga Regjimenti i Këmbësorisë së Veriut, nën koordinimin e Agjencisë Kombëtare të Mbrojtjes Civile iu bashkuan palombarëve të repartit RENE, Njësisë së Sigurisë Publike

Shkodër, Policisë së Shkodrës, Drejtorisë së Kufirit e banorëve të zonës, të cilët vijuan kërkimet deri në gjetjen e katër trupave. Nën drejtimin e Agjencisë Kombëtare të Mbrojtjes Civile, u angazhuan 96 forca operacionale dhe 13 mjete nga strukturat vendore dhe qendrore, përfshirë Forcat e Armatosura, Forcat RENEA, Njësinë e Sigurisë Publike, DVP Shkodër, dhe DRKM, si dhe banorë të njësisë administrative Dajç.

Forcat e Armatosura janë në gatishmëri të plotë sa herë është e nevojshme në ndihmë të qytetarëve dhe komunitetit.

Palombarët e Forcave të Armatosura, me punën e tyre të palodhur shfaqin përkushtim të pashoq, jo vetëm në operacionet më kritike të kërkimit nën ujë, por me krenari e përkushtim stërvitin dhe trajnojnë të gjithë zhytësit e rinj. Mirënjohje për shërbimin tuaj të jashtëzakonshëm.

ANJEZA MUSOLLARI,
Shefe e Sektorit të Botimeve

Nuk më ka munguar kurrë dëshira për të shkruar mbi çdo fenomen që cenon moralin, integritetin, dinjitetin, jetën, por kurrë mbi një tragjedi si ajo që përpiu lumi Bunë. Thellësisht e tronditur dhe pafundësisht e trishtuar për humbjen e katër jetëve të pafajshme në ujërat e Bunës. Tre engjëj dhe nëna e tyre kanë humbur jetën në mënyrë makabre.

Dyshimet janë se dhuna e bashkëshortit dhe babait të familjes i ka çuar drejt vdekjes.

Fenomeni i tmerrshëm i dhunës ndaj grave që plagos shoqërinë dhe shtetin tonë, duhet të ndalet me çdo kusht dhe me çdo çmim. Lufta ndaj kësaj dhune që merr dhe sakaton jetë grash dhe fëmijësh, duhet të ngrihet në nivelin e emergjencës kombëtare. Duhet të zgjohemi të gjithë si njerëz, si shoqëri e si shtet.

Të çohemi të gjithë kundër këtij fenomeni primitiv, sepse secila jetë është e çmuar dhe nuk mund t'i dorëzohet dhunës së verbër.

Organet ligj zbatuese dhe sistemi i drejtësisë duhet të jenë vigjilentë dhe të pamëshirshëm ndaj çdo sinjali, informacioni, denoncimi apo gjykimi për raste të tilla.

Drita e diellit nuk duhet të jetë privilegj për ata që dritën e jetës ua heqin çdo ditë viktimave të tyre.

Sistemi ynë arsimor, media, politika, të gjithë duhet të bëjnë më shumë për të ruajtur dhe lartësuar dinjitetin e grave, për të mbrojtur fëmijët, jetën, shpresën e së ardhmes.

Asaj nëne, me sa duket nuk i mjaftoi asgjë që dha për fëmijët e saj, iu kërkua shumë më shumë, për të cilën ajo nuk hezitoi. Iu kërkua të ikte, por pa mundur dot ta bënte këtë rrugë e vetme. Fëmijët iu vunë nga pas, pa e ditur nëse rruga e nënës së tyre ishte apo jo rruga e duhur.

Edhe pse nuk mund, dhe nuk duhet, të iknin kaq shpejt dhe në këtë mënyrë, nuk jemi ne ata që vendosim për një nënë dhe fëmijët e saj, se çfarë mbetet të bësh, kur i ke humbur të gjitha, edhe arsyen, forcën dhe besim për t'u ndeshur dhe për t'ia dalë.

Qëndrimi ende në një të sotme që zgjedh të jetë gjithnjë në anën e kundërt, me gjasë ishte bërë e padurueshme për këtë nënë, e cila pa asnjë shpresë zgjedh të bëjë hapat e fundit me fëmijët e saj, hapa që e çuan në rrugën pa kthim.

Të kapur dorë-përdore u fashitën në natën që po hidhte mantelin e zi mbi qytet, duke humbur sysh. E ashtu në heshtje u hodhën mbi lumë, si mbi të vetmen prehje që ishte gati t'i priste në paqe. Kanë qëndruar disa çaste ashtu të ngjitur, ndoshta, por pa mundur të shkonin rrjedhës së ujit ashtu së bashku të katërt.

I përpiu nata dhe uji i ftohtë i Bunës, për t'i zhytur thellë në heshtjen e një zhurme që bërtet kujshëm dhe... drithëron çdo kraharor nënë, përlot çdo sy përjetimi, thyen çdo zemër e plagos çdo shpirt, që trishtueshëm u përfshi në këtë akt fundi fatal.

Asnjë tragjedi si kjo nuk u ngjit në skenë pa zbritur më parë mbi të sublimiteti i dhimbjes dhe zbritur thellë e ngjeshur fort në ndjenjat tona të gatshme për t'u dhënë.

Ata iu vunë nënës nga pas, sepse për ta kishte vetëm një dashuri, të cilën i besuan, dashuri e cila i lindi, i mëkoi dhe po i rriste, por pa mundur t'i mbante në jetë, në një fat që nuk zgjodhën ata, por ishin ata që e paguan me një çmim të shtrenjtë.

Këta fëmijë, me ikjen, na mësuam se nuk është kufiri i jetës dhe vdekjes, ai që ndan të gjallët në një të tashme, por i urrejtjes dhe dhunës, i mosdashurisë dhe mospranimit. Duke u bërë të huaj, të ftohtë, indiferent, na mësuam se jeta ka gjithnjë e më pak mundësi për të cilat ia vlen të luftosh, por më shumë të zgjedhësh, siç kjo nënë mbeti të pranonte si zgjidhje.

Ndoshta të gjithë vumë dorë në paqen e tyre tokësore, dhe për këtë nuk është vetëm një baba që akuzohet, por vetë jeta që njeh dhe promovon dhunën dhe poshtërsinë, si mënyrën për të komunikuar me botën dhe të dëgjohesh prej saj.

Ndoshta fati i keq i të lindurit në kohë të gabuar, ishte për këtë nënë dhe tre engjëjt e saj, po kaq mizor sa vdekja që pretendon të tregojë kaq mizorisht, se këtë të sotme nuk e ndryshon dot dhe as nuk e shpëton asgjë tjetër, veç dashuria, një dashuri që ata zgjodhën ta pranojnë ndoshta në një botë që është më e përzemërt edhe pse më mizore.

Sot kur pas ka mbetur një re e zezë trishtimi që zymton jetën e

Engjëj mbi Bunë

FENOMENI I TMERRSHËM I DHUNËS NDAJ GRAVE QË PLAGOS SHOQËRINË DHE SHTETIN TONË, DUHET TË NDALET ME ÇDO KUSHT DHE ME ÇDO ÇMIM. LUFTA NDAJ KËSAJ DHUNE QË MERR DHE SAKATON JETË GRASH DHE FËMIJËSH, DUHET TË NGRIHET NË NIVELIN E EMERGJENCËS KOMBËTARE. DUHET TË ZGJOHEMI TË GJITHË SI NJERËZ, SI SHOQËRI E SI SHTET.

çdo ndjeshmërie sociale, ajo që dëgjohej në këtë pëshqjellim dhimbje dhe faji, është një zë i shurdhër i arsyes që rreket të ngrihet mbi këtë atmosferë trishtimi, për të menduar dhe folur zëshëm, për të reaguar dhe vepruar që të tjerë të mos kenë këtë fund.

Një nënë që merr me vete në varr jo vetëm të vërtetën dhe fëmijët e saj, por duke lënë pas fajin e një nëne mizore, të një 'Medea' tragjike, ishte, është dhe mbetet nënë, e cila si shumë nëna dhe gra të tjera, në pamundësi për t'u ndeshur, për të luftuar ndoshta edhe të vetme, zgjedhin më mirë të iknin.

Kjo nënë që u hodh në krahët e vdekjes me tre fëmijët e saj, mbeti e vetme dhe e pamundur t'i japë jetës një drejtim tjetër dhe fëmijëve të saj një të nesërme ndryshe, ku të kishin ëndrra dhe dashuri që t'u plotësonte dëshirat e tyre.

Ndoshta atyre nuk u kishte mbetur asnjë zgjidhje tjetër veç kësaj që na trishtoi, siç edhe na bën fajtor.

Kur themi që kjo është një ngjarje shumë e rëndë, ndodh dhe një tjetër që të kuptojmë se e keqja nuk ka fund.

Një nënë që vetëvritet, duke marrë me vete edhe tre fëmijët e

saj.... Nuk gjej dot fjalë ta përshkruaj makabritetin dhe nuk gjej dot forcë ta akuzoj nënën, që në vendimin fatal për t'i ikur jetës së saj, mori me vete edhe fëmijët e mitur.

Pas kësaj ngjarjeje do të ziejnë edhe programet televizive. Do të dalin nëpër studio "ekspertë" që do të tregojnë me detaje se si u hodhën gruaja dhe fëmijët nga ura, si u gjet fëmija nga peshkatari, në ç' pozicion ishte fëmija i pajetë etj.. Gazetarët do të intervistojnë xhajat, dajat, hallat, fqinjët, kushërinjtë, ku janë dhe ku s'janë, dhe pas tre ditësh dalldia do të shuhet.

Studiot do të kthehen sërish në arenat e politikës, dhe ne do të mblidhemi sërish në mortin e radhës...

Gra, mos u bëni 'fjalë', por forca dhe kryefjala e çdo dite për jetën dhe fëmijët tuaj!

Mos heshtni, por reagoni ndaj gjithçkaje që prek lumturinë tuaj!

Fëmijët i sjellim në jetë dhe për ta duhet të luftojmë, përballë gjithçkaje, por nuk kemi të drejtë, për asnjë arsye, t'i 'dënojmë', duke u prerë rrugëtimin e bukur të jetës.

U prehshi në paqe engjëj të pafajshëm!

111 vjet nga krijimi i Shtabit të Përgjithshëm

Ushtria Kombëtare e shtetit shqiptar është ngritur 110 vjet më parë, krahas Ministrisë të Luftës/Mbrojtjes. UKSH-ja ka pasur në drejtim shtatmadhorët dhe Shtatmadhorinë e saj. Tradita luftarake shqiptare ka ekzistuar që nga ushtritë ilire, në ushtrinë e Gjergj Kastriotit - Skënderbeut, në atë të Pashallëqeve të Bushatllinjve dhe Ali Pashë Tepelenës, tek Lidhja Shqiptare e Prizrenit, që janë faqe të ndritura të historisë dhe traditës ushtarake shqiptare. Shtabi i Përgjithshëm i Forcave të Armatosura të një shteti të pavarur, në Shqipëri, u formua më datën 4 maj 1913 në Vlorë. Formimi i Shtabit Madhuer u bë me miratimin e Qeverisë së Përkohshme të Vlorës. Ai mban fillimisht emërtimin Shtati Madhuer dhe më tej u emërua “Shtabi Madhuer” kryetar i të cilit ishte major Ali Shefqet Shkupi. Shtabi Madhuer e kishte qendrën në Vlorë, pranë Ministrisë së Luftës të Qeverisë së Përkohshme të Vlorës që kryesohej nga Ismail Qemal Bej Vlora. Në verën e vitit 1913 ky shtab ishte fare i vogël, ai përfaqësohej nga një zyrë që emërohej Zyra e Shtatit Madhuer të Ushtrisë, pranë Ministrisë së Luftës dhe ishte në përbërje e në varësi të kësaj ministrie. Në pikëpamje organizative Shtabi Madhor përbëhej nga “pjesët e nënzëshme” që emërtohej në terminologjinë e fillim-shekullit të kaluar si: “Qarqet e Shtatit Madhuer, Sekretaria e Shtatit Madhuer, Komisioni i rregulloreve e i ushtrimeve, Komisioni i trajnimit të policisë e të xhandarmërisë, Komisioni i ndërtimit”. Shtabi Madhor ishte konceptuar, ndërtuar, por edhe veprroi teorikisht e praktikisht si një organ bazë i Ministrisë së Luftës. Shtabi ishte përgjegjësi kryesor për organizimin, përgatitjen dhe drejtimin profesional të veprimtarisë luftarake të FA-së Shqiptare. Nga Shtabi kalonin të gjitha projektet e raportet për Ministrinë e Luftës, që i dërgoheshin asaj nga ana e zyrave apo edhe nga vetë qarqet e tjera ushtarake. Shtabi në këtë periudhë u mor drejtpërdrejtë edhe me çështje dhe probleme që kishin lidhje me organizimin dhe kryerjen e luftimeve në mbrojtje, në pjesën

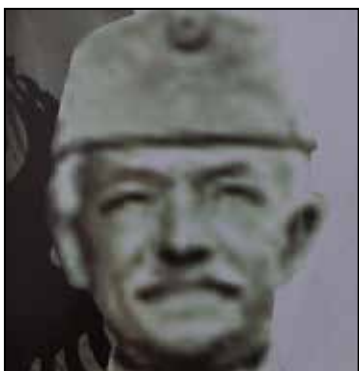
jugore e juglindore të Shqipërisë kundër shovinistëve grekë, dhe në pjesën verilindore. Shtabi Madhor ishte përgjegjës për furnizimin me armatime, municione e barna mjekësore të forcave ushtarake shqiptare në zonat e veprimeve. Shtabi merrej me organizimin e forcave dhe strukturave të Ushtrisë, me hartimin e rregulloreve dhe udhëzimeve mbi organizimin, jetesën, stërvitjen dhe veprimtarinë

e Ushtrisë dhe të Xhandarmërisë Shqiptare. Pas 24 majit 1944, me unifikimin e Komandës në Komandë të Përgjithshme, me një Komandant të Përgjithshëm në Krye, Shef i Shtatmadhorisë u emërua gjeneralmajor Spiro Moisiu. Shtabi i Përgjithshëm vijoi të mbetej si një organ i specializuar ushtarak, që kryente detyra të ngjashme si dhe më parë. Me çlirimin e vendit, në vitin 1944, ashtu si gjithë UNÇSH-ja, edhe Shtabi i Përgjithshëm iu nënshtrua shndërrimeve të domosdoshme për një ushtri të rregullt të kohës së paqes. Shtabi i Përgjithshëm dhe Ministria e Mbrojtjes, në vitet 1945-1990, është riorganizuar në varësi të drejtpërdrejtë të ecurisë së FA-së, duke iu përgjigjur gjendjes, detyrave e strukturave të tyre. Riorganizimet, shërbimet e zhvillimet e Ushtrisë Shqiptare u mbështetën edhe në efektshmërinë e udhëheqjes operative-strategjike. Në këtë periudhë u përsos organi i drejtimit, Shtabi i Përgjithshëm. Për organizimin dhe drejtimin e Forcave të Armatosura, më 1 korrik 1945, u krijua Ministria e Luftës dhe e Mbrojtjes Kombëtare, ku në përbërje të saj vepronte Komanda e Përgjithshme e Ushtrisë Kombëtare. Shtabi i Përgjithshëm ishte në varësi të Komandantit Suprem, i cili ishte edhe i ngarkuari me punët e Luftës dhe të Mbrojtjes Kombëtare. Në varësi të Shtabit të Përgjithshëm ishin, Drejtoria e Mbrojtjes Kombëtare dhe Drejtoria e Ndërlidhjes dhe tetë seksione dhe më konkretisht Seksioni Operativ, i Informacionit, i Topografisë, i Shifrës, i Stërvitjes Luftarake, i Ekspeditës, i Aeronautikës, i Brendshëm. Komandat dhe drejtoritë e tjera vareshin drejtpërdrejtë nga Komanda e Lartë Supreme.

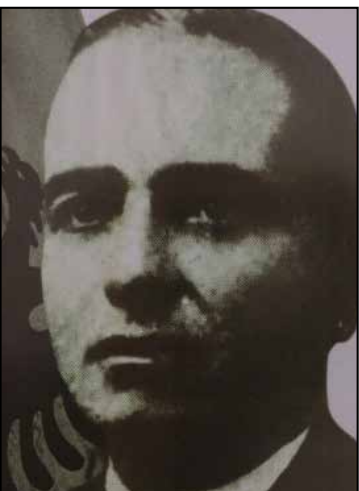
Nënkolonel Ali Shefqet Shkupi, personalitet në Ushtrinë osmane, ish-komandanti i garnizonit të Stambollit me gradën “binbash”. Nënkolonel Ali Shefqet Shkupi ka qenë shef i Shtatmadhorisë së parë Shqiptare me funksionet e komandantit suprem të ushtrisë shqiptare, në qeverinë e Ismail Qemal Vlorës. Braktisi ushtrinë osmane kur ishte komandant i garnizonit të Stambollit.

Gjeneral Ali Riza Kolonja përveç detyrës si Ministër Luftë në Ushtrinë Kombëtare Shqiptare në vitet '20, pas Kongresit të Lushnjës me Kryeministër Sulejman Delvinën, ka kryer edhe detyrën e Kryetarit të Shtabit Madhor si dhe njëherësh edhe detyrën e Komandantit të vetëm të Divizionit që kishte në atë kohë Shqipëria.

Major Xhavid Leskoviku ka lindur më 2 maj 1882, në Leskovik. Ndoqi studimet në Akademinë e Luftës në Stamboll për degën e këmbësorisë (Pyade). Është titulluar oficer, më 1 gusht 1907, duke shërbyer për gjashtë vjet me radhë në ushtrinë osmane në disa detyra. Por më 1 janar 1913, hyn në shërbim të Ushtrisë Kombëtare shqiptare. Ai shërbeu në qeverinë e Ismail Qemal Bej Vlorës si dhe në ushtrinë e Vilhelm Vedit.

Major Bajram Fevziu ka qenë i njohur si një nga drejtuesit e Shtabit Madhor, por njëherësh edhe si personalitet politik i botës shqiptare së cilës i përket.

U shqua, për besnikëri, atdhetarizëm, vendosmëri dhe aftësi ushtarake. Me gradën ‘major’ zëvendësoi Xhavit

Leskovikun në postin e kryetarit të Shtabit Madhor të Ushtrisë Shqiptare. Këtë post ai e mbajti edhe me ardhjen e Qeverisë së Fan Nolit. Në krye të Shtabit Madhor, major Fevziu qëndroi deri më 24 dhjetor 1924.

Gjeneral Gustav Von Myrdac, me origjinë austriak, ishte në postin e kryetarit të Shtabit madhor, i cili kryente njëherësh edhe detyrën e organizatorit të Ushtrisë Shqiptare, që e mbante qysh prej vitit 1922. Ai kishte lindur më 7 dhjetor 1876, në Vjenë, kryeqytet i Austro-Hungarisë. Më 18 janar 1925, me riorganizimin e UKSH-së, Myrdac emërohet Kryetar i Shtatmadhorisë dhe organizatori kryesor i UKSH-së. Në vitin 1933 i jepet grada ‘gjeneral’, gradë me të cilën punoi për UKSH-në deri në pushtimin e Shqipërisë, në vitin 1939. Ai rishfaqet përsëri në kohën e pushtimit në tendencat për ngritjen e ushtrisë së pavarur shqiptare nën drejtimin e Komandës së Mbrojtjes Kombëtare, që me pushtimin gjerman u emërtua: “Komanda Shqiptare e Mbrojtjes”.

Gjeneral Spiro Moisiu lindi në vitin 1900, në qytetin e Kavajës. Moisiu mori pjesë në përbërje të forcave qeveritare që u caktuan në mbrojtje të Kongresit të Lushnjës dhe po atë vit ai u caktua me detyrën e shefit të shtabit të grupit, në luftimet që u zhvilluan në Kaptinë të Martaneshit kundra forcave serbe. Në Kryengritjen e Qershorit të vitit 1924, Spiro Moisiu u rreshtua përkrah ushtarakëve të komanduar nga kolonelët Rexhep Shala dhe Kasëm Qafzezi, të cilët u bashkuan me forcat fanoliste. Po kështu, në dhjetorin e vitit 1924, Moisiu mori pjesë me forcat qeveritare që dolën në Shkallën e Tujanit për të penguar kthimin e Zogut në Shqipëri.

Duke pasur parasysh të kaluarën e tij të papërlyer dhe aftësitë e rralla si ushtarak i karrierës, në korrikun e vitit 1943 kërret e Partisë Komuniste e thërritet atë në Labinot të Elbasanit, ku dhe i propozuan detyrën e Komandantit të Përgjithshëm të Ushtrisë Nacionalçlirimtare. Ai kishte famën e madhe që kishte krijuar Spiro Moisiu si Komandant i Përgjithshëm, në Kongresin e Përmetit, por të gjitha funksionet u përqendruan në funksionit politik si Komandant edhe Komisar i Përgjithshëm i Ushtrisë NÇ; ndërsa Spiro Moisiu mbajti vetëm detyrën e Komandantit të Shtabit të Përgjithshëm.

Gjeneralkolonel Mehmet Shehu lindi më 10 janar 1913, në fshatin Çorrush të Mallakastrës. Gjatë Luftës Nacional-Çlirimtare ka qenë komandant i Çetës Plakë të Mallakastrës, në shkurt 1943; komandant i Br1S në gusht 1943; Komandant i D1S, në maj 1944 me gradën ‘kolonel’, ndërsa në tetor 1944 gradohet ‘gjeneralmajor’. Mbas çlirimit të Shqipërisë dërgohet për studime në Bashkimin Sovjetik. Më pas emërohet Shef i Shtabit të Përgjithshëm. Kryen njëkohësisht detyrën e zëvendëskryeministrit dhe atë të ministrit të punëve të brendshme. Kryeministër; ndërsa nga 1974 deri në 1981 ka qenë Ministër i Mbrojtjes. Njohës i pesë gjuhëve të huaja: anglisht, frëngjisht, italisht, spanjisht dhe rusisht.

Gjenerallejtënant Beqir Balluku lindi më 14 shkurt 1917, në Tiranë. U përfshi në lëvizjen komuniste qysh gjatë kohës që kryente shërbimin ushtarak 1940 deri 1942. Më 20 maj 1943, u caktua komandant i batalionit partizan “Krujë-Ishëm”, më 18 shtator 1943, komisar i brigadës së tretë dhe më pas komandant i Br2S. Më 28 janar 1948, ishte emëruar kryetar i Shtatmadhorisë së Ushtrisë. Kreu në Moskë Akademinë Ushtarake “Voroshilov”.

Në kongresin e parë të Partisë u zgjodh anëtar i Byrosë Politike dhe në vitin 1953 Ministër i Mbrojtjes Popullore. Një vit më pas mori gradën më të lartë në Shqipëri, atë të ‘gjenerallejtënantit’. Balluku ishte gjithmonë deputet i Kuvendit Popullor. Në korrik të vitit 1974, ai u akuzua si organizues i veprimtarisë puçiste ushtarake nga diktatura dhe u dënua me vdekje dhe u pushkatua, më 5 nëntor 1975, për tradhti të lartë ndaj atdheut.

Gjenerallejtënant Arif Hasko Mema lindi në Tërbaç të Vlorës, i njohur gjatë LIIB me pseudonimin “Patrioti”, gjatë luftës për çlirimin e vendit. Në dhjetor të 1943-it, inkadroit në Br1S, duke kryer detyra të ndryshme, deri komisar politik i kësaj brigade. Mbas çlirimit kryen Akademinë e Lartë të Shtabit të

Përgjithshëm në Bashkimin Sovjetik. Më vonë kryen detyra të larta si Komisar Divizioni, Korpusi, Shef i Shtabit të Përgjithshëm të Ushtrisë dhe zëvendësministër i Mbrojtjes Popullore. Ai tërë jetën e tij, qëndroi besnik i idealeve të LANÇ-it. Ai kreu detyrën e zëvendëskryetarit të Parë të Komitetit Kombëtar të Organizatës së Veteranëve të LANÇ-it. Për kontributet e tij është nderuar me shumë urdhra e medalje të akredituara nga ish-Presidiumi i Kuvendit Popullor.

Gjenerallejtënant Petrit Dume lindi më 20 maj të vitit 1920. Deputet, i arsimuar me dy akademi sovjetike ushtarake, shef i shtatmadhorisë së Forcave të Armatosura të Shqipërisë si shefi më jetëgjatë në Shtabin e Përgjithshëm. Ai ka qenë deputet në të gjitha legjislaturat.

Sami Meçollari ishte shef i Shtabit të Përgjithshëm të Ushtrisë, për një periudhë të shkurtër në vitin 1974; ka qenë drejtues i spikatur i Formacioneve të mëdha ushtarake. Lindi në Marjan të Oparit në Korçë, më 10 mars 1937. Në periudhën 1970-1972 u caktua shef i htabit të Korpusit të Gjirokastrës. Në vitin 1973 mori detyrën e komandantit të këtij korpusi deri në vitin 1974, kur u emërua shef i Shtabit të Përgjithshëm të Ushtrisë Shqiptare.

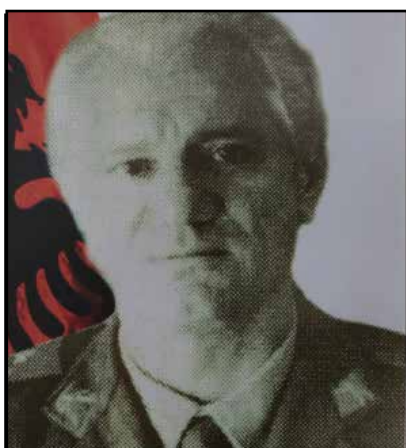
Veli Llakaj ka lindur më 18 shkurt 1935, në Kras të Tepelenës. Në vitet 1967-1968, oficer drejtimi pranë SHP; Në vitet 1968-1971 ka mbajtur pozicionin e komandantit të BriK, Tiranë. Në vitet 1971-1972, në Akademinë e SHP dhe Komandant i Korpusit të Burrelit. Në vitet 1972-1974, komandant i Korpusit të Parë të Mbrojtjes Bregdetare Fier. Në vitin 1974 emërohet zëvendësministër i Parë dhe shef i Shtabit të Përgjithshëm të Ushtrisë, detyrë të cilën e kryen deri në vitin 1982.

Kiço Mustaqi ishte një ushtarak karriere që kishte lindur më 22 mars 1938, në një fshat pranë Delvinës, Sarandë. Në detyrën e Ministrit të Mbrojtjes vjen pasi kishte kryer detyrën e Shefit të Shtabit të Përgjithshëm të Ushtrisë Shqiptare për nëntë vjet rresht. Në shkurt të vitit 1991 ngarkohet me detyrën e Ministrit të Mbrojtjes të Shqipërisë në përbërje të qeverisë së Kryeministrit Fatos Nano dhe që u largua nga detyra me dorëheqjen e qeverisë në qershor të po atij viti.

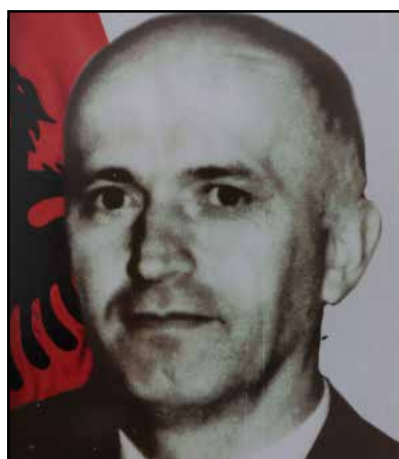
Kolonel Halim Abazi ka lindur në dhjetor të vitit 1944 në Tërbaç të Vlorës. Ka kryer detyra të nivelit më të lartë në ushtrinë shqiptare, përfshi edhe ato në nivelet e shkollave ushtarake. Në shkurt-qershor 1991, u përzgjedh për detyrën e lartë të Shefit të Shtabit të Përgjithshëm të Ushtrisë shqiptare. Ka dalë oficer në rezervë në vitin 1993.

Gjeneralmajor Kostaj Karoli ka lindur në dhjetor të vitit 1945, në Korçë. Ka qenë ushtarak i talentuar, ka kryer të gjithë llojet e arsimimit ushtarak shqiptar, të cilat i ka përfunduar me rezultate të shkëlqyera. Në qershor 1991 deri në gusht 1992 ka kryer detyrën madhore të Shefit të SHP.

Gjeneral Ilia Vasho ka lindur më 10 korrik 1944, në Leskovik. Mbante gradën shkencore "Doktor Shkencash". Në 1992-1994 u përzgjedh për detyrën e lartë të Shefit të Shtabit të Përgjithshëm të Ushtrisë shqiptare. Dalë oficer në rezervë në vitin 1997, nga funksioni që ka pasur si përfaqësues ushtarak në NATO, funksion që e kreu nga 1994 deri në 1997.

Gjeneral me katër yje Sheme Kosova. Në periudhën 1994-1997 ka kryer detyrën madhore Shef i Shtabit të Përgjithshëm. Sheme Kosova ishte lindur në 24 mars 1949. Ka kryer detyra të nivelit më të lartë në ushtrinë shqiptare deri në Shef i SHPFASH.

Gjeneralmajor Adem Çopani ka lindur në korrik të vitit 1944, në Tiranë. Ka kryer detyra të nivelit më të lartë në ushtrinë shqiptare, përfshi edhe ato në nivelet e shkollave ushtarake. Në vitet 1991 deri në mars 1997 ka kryer detyrën e Këshilltarit ushtarak të Presidentit të Republikës. Në një nga periudhat më të vështira e të errëta të ushtrisë shqiptare në mars të vitit 1997 zgjidhet në postin madhor të Shefit të Shtabit të Përgjithshëm, detyrë që e mbajti deri në gusht të vitit 1997.

Gjeneral brigade Aleks Andoni ka lindur më 8 qershor 1956, në fshatin Vuno të Vlorës. Ka kryer detyra të nivelit më të lartë në ushtrinë shqiptare, përfshi edhe ato në nivelet e shkollave ushtarake.

Gjenerallejtënant Pëllumb Qazimi ka lindur në vitin 21.10.1957, në Skrapar.

Ka kryer detyrat: komandant toge, instruktor stërvitje; Zëvendës-drejtor në drejtorinë e zbulimit në Shtabin e Përgjithshëm, grada 'nënkolonel'; Zëvendës-drejtor i Shërbimit Informativ Ushtarak dhe shef i Zbulimit Ushtarak, Shef i Shtabit të Përgjithshëm të Forcave të Armatosura.

Gjeneralmajor Luan Hoxha ka lindur më 28 mars 1960, në Shkodër dhe ka qenë Shef i Shtabit të Përgjithshëm i Forcave të Armatosura nga viti 2006-2008.

Gjeneralmajor Maksim Malaj ka lindur në 13.12.1958. Gjatë periudhës që Maksim Malaj ka qenë në krye të FASH ka pasur një progres të dukshëm, ku Shqipëria është pranuar anëtare me të drejta të plota në strukturën e sigurisë së kombeve, NATO.

Gjeneralmajor Xhemal Gjunkshi ka lindur në Peshkopë, më 30 janar 1963. Me dekret të Presidentit të Shqipërisë nr.7079, datë 8 gusht 2011, u emërua shef i Shtabit të Përgjithshëm.

Gjeneralmajor Jeronim Bazo ka lindur më 1960, Drejtoi Shtabin e Përgjithshëm nga 3 nëntori 2013 - janar 2017.

Gjeneral brigade Bardhyl Kollçaku është lindur në Pëllumbas të Beratit më 1967. Ka kontribuar për ngritjen në një shkallë më të lartë të stërvitjes e modernizimit të FA-së, për forcimin e kapaciteteve dhe përmbytjen e objektivave strategjike në kuadrin e direktivave të NATO-s. Forcat e Armatosura nën drejtimin e tij u angazhuan për ngritjen e niveleve cilësore ushtarake nëpërmjet shndërrimit në një forcë profesioniste, të mirë stërvitur, të pajisur me sisteme të teknikës dhe të armatimit bashkëkohor si një proces i modernizimit të FA-së në vijimësi.

Gjeneralmajor Bajram Begaj është lindur më 20 mars 1967, në qytetin e Rogozhinës. Në vitin 2020, një muaj pas gradimit si 'gjeneralmajor', shërbeu si Shefi i Shtabit të Përgjithshëm të Forcave të Armatosura. Ka përfunduar studimet doktorale dhe është autor i disa publikimeve shkencore. Nga viti 2016, mban gradën shkencore "Prof. i Asoc". Aktualisht është Presidenti i 8-të i Republikës së Shqipërisë, që prej 24.7.2022.

Gjeneralmajor Arben Kingji është lindur më 22 dhjetor 1970, në Kukës. Komandant kontingjenti Shqiptar në Irak, Afganistan,

Pas diplomimit ka shërbyer komandant toge, Instruktor taktik, Drejtues i Grupit Special në Batalionin Komando, Zëvendëskomandant i Batalionit Forcave Speciale, Komandant i Batalionit të Policisë Ushtarake, Komandant i Forcës Tokësore, ka shërbyer në katër misione jashtë vendit, si komandant i kontingjentit Shqiptar në Afganistan, Komandant i kontingjentit Shqiptar në Irak.

KOLONEL ARBEN DHULI

Është e rëndësishme të pranohet se funksionet e ndryshme logjistike bashkohen për të formuar tërësinë e mbështetjes logjistike. Planifikimi logjistik e ka origjinën në udhëzimet e politikave kombëtare, të NATO-s, dhe duhet të koordinohet me të gjitha degët e stafit në fjalë, qofshin ato operacionale, administrative apo logjistike, ushtarake apo civile. Një ekzaminim i shkurtër i funksioneve kryesore të logjistikës e tregon qartë këtë. Logjistika e prodhimit ose e blerjes mbulon materialin, nga faza e parë e ciklit jetësor deri në asgjësimin përfundimtar nga inventari. Pjesa e parë e ciklit, nga specifikimi, projektimi dhe prodhimi është qartësisht një funksion i logjistikës së prodhimit. Marrja në shërbim e pajisjeve, shpërndarja dhe ruajtja e saj, riparimi, mirëmbajtja dhe asgjësimi janë padyshim një detyrë logjistike e konsumatorit. Megjithatë, dizajni fillestar i pajisjeve që është pjesë e logjistikës së prodhimit duhet të marrë parasysh aspektet e konsumatorit të riparimit dhe mirëmbajtjes, dhe për këtë arsye përfshin të dyja disiplinat. Furnizimi mbulon të gjithë materialin dhe artikujt e përdorur në pajisjet, mbështetjen dhe mirëmbajtjen e forcave ushtarake sipas klasave të furnizimit. Funksioni i furnizimit përfshin përcaktimin e niveleve të stokut, sigurimin, shpërndarjen dhe rimbushjen.

Logjistika e integruar krijon një sistem koheziv. Çdo aktivitet i zinxhirit të furnizimit është i ndërruar, ku përfshihen: prokurimi i materialeve, prodhimi, magazinimi, shpërndarja, transporti, furnizimi, marketingu. Me fjalë të tjera, burimet, teknologjia dhe proceset organizative janë të ndërlidhura. Ky koncept u shfaq si një strategji për të kapërcyer sfidat logjistike në shitjen me pakicë të gjithë kanaleve. Duke rregulluar dhe thjeshtuar të gjitha proceset, organizatat mund të mbajnë ritmin me kërkesën e klientëve për përbushje të shpejtë të porosive dhe dërgesa brenda 24 orëve. Me logjistikën e integruar, organizatat mund të zhvillojnë fleksibilitet dhe shkathtësi për të përballuar ndërprerjet e zinxhirit të furnizimit dhe për të zbutur rreziqet. Kur kompanitë zbatojnë këtë model, proceset logjistike si përpunimi i porosive, shpërndarja, zhdoganimi, përcjellja, logjistika e kundërt, etj., nuk funksionojnë më në kaponone.

Aspekti gjithëpërfshirës i logjistikës së integruar ka modifikuar mënyrën se si organizatat përgatiten për efikasitet të shtuar dhe avantazh konkurrues. Në fund të fundit, logjistika e integruar bashkon logjistikën hyrëse dhe dalëse për të formuar një tërësi gjithëpërfshirëse dhe të lehtë për t'u kontrolluar.

Fazat e prodhimit ose të prokurimit përfshijnë trajtimin e materialit, planifikimin e blerjeve, komunikimin me furnitorët dhe transportin e inventarit në magazina ose qendrat e përbushjes. Zgjidhjet e integruara logjistike drejojnë planin e prodhimit, inventarin dhe operacionet e magazinimit. Funksioni i logjistikës së integruar është optimizimi i planifikimit dhe menaxhimit të inventarit në kohë reale me teknologji dhe flukse pune të automatizuara. Kjo lejon parashikime të avancuara, rimbushje në kohë të stoqeve, planifikimin e kohës së prodhimit dhe parandalimin e rezervave dhe humbjeve.

Plotësimi dhe dërgimi. Logjistika e integruar u mundëson organizatave të tregtisë elektronike të mikromenaxhojnë përpunimin, zgjedhjen, paketimin, shpërndarjen dhe dërgimin e porosive. Firmat mund të shpërndajnë në mënyrë strategjike produkte te partnerët e shitjes me pakicë dhe qendrat e shpërndarjes me dukshmëri të zgjeruar dhe parashikimin e kërkesës. Me të gjithë palët e interesuara në komunikim, firmat mund të menaxhojnë ruajtjen, të automatizojnë përbushjen dhe të përdorin teknologji si IT dhe AI për saktësinë e porosive dhe dërgimin e shpejtë. Së bashku me menaxhimin e magazinës, logjistika e integruar në të njëjtën kohë thjeshton transportin. Kur të gjitha sistemet janë në linjë, bëhet më e lehtë për të fituar shikueshmëri të plotë në statusin dhe përbushjen e porosive.

Shpërndarja. Logjistika e integruar koordinon transportin, ndarjen (sipas llojit) dhe shpërndarjen e produkteve. Me përpunimin në sistemet e menaxhimit të transportit, magazinimin strategjik dhe menaxhimin e inventarit, shpërndarja në kohë është shtuar. Logjistika e integruar ndikon që çdo element në departamentin e logjistikës të funksionojë në kohezion, duke reduktuar ndryshimet në kohën e tranzitit dhe të përpunimit. Për më tepër, mund të jetë e dobishme nëse firmat lëvizin drejt një modeli biznesi prodhimi në kohë.

Marketingu. Funksioni i marketingut përfshin koordinimin e paketimit të nevojshëm për të forcuar proceset logjistike. Për më tepër, logjistika e integruar koordinon departamentet e marketingut me pjesën tjetër të organizatave. Kjo lejon krijimin e fushatave

REZERVAT MATERIALE, NË KONCEPTIN E INTEGRUAR LOGJISTIK TË NATO-s

efektive të marketingut që ndikojnë në inventarin dhe dizajnin e produktit. Funksioni i marketingut përfshin gjithashtu publikimin e informacionit të saktë mbi shërbimet dhe zgjerimin e prezencës së biznesit ndërmjet klientëve dhe partnerëve.

Teknologjia. Logjistika e integruar bashkon proceset, teknologjinë, furnitorët, shitësit dhe transportuesit për të ruajtur të dhëna të sakta dhe dukshmëri të plotë të zinxhirit të furnizimit. Përfundimisht, ajo vendos skenën për përbushjen e shumë kanaleve, logjistikën shumë kanalëshe.

Logjistika e integruar përmblodh përmirësime teknologjike, praktika të rrjedhshme të biznesit dhe avancime të prokurimit në të gjitha fazat e një sistemi produkti. Prandaj, ajo shkurton ciklin e jetës së një produkti në të gjitha pikat, siç shpjegohet më poshtë:

- **Prokurimi dhe menaxhimi** i materialeve përfshijnë planifikimin e prodhimit, burimin, trajtimin dhe optimizimin. Ajo gjithashtu përfshin zgjedhjen e furnitorëve, monitorimin e kontratave të furnitorëve dhe planifikimin e blerjeve. Logjistika e integruar punon drejt adoptimit të strategjive për zvogëlimin e kohës së ofrimit në tregtinë elektronike me sisteme të përmirësuara të rimbushjes, ruajtjes dhe transportit. Duke nxitur procese automatike dhe duke vendosur lidhje me furnitorët, rrit efikasitetin në dhënien e burimeve, qoftë për dropshipping (ku produktet dërgohen direkt nga furnizuesi te klienti dhe paguhet vetëm për atë që shitet) pra nuk ka kosto fillestare të inventarit apo për shitje me pakicë të gjithanshme.

- **Logjistika e integruar** ka dy nëngrupe kritike: inventarin dhe magazinat. Logjistika e integruar funksionon duke koordinuar të dhënat e inventarit, duke rishikuar buxhetet e ruajtjes dhe logjistikës dhe duke analizuar historinë e shitjeve për kërkesën. Kështu, inventari mund të vendoset në mënyrë strategjike në magazina më afër pikave të nxehta të kërkesës dhe të ndahet në përputhje me rrethanat midis transportuesve me kosto të ulëta.

Në mënyrë të ngjashme, duke përdorur sisteme dhe mjete inteligjente të menaxhimit të depove, si skanerët e inventarit. Këto përfshijnë përpunimin e porosive, metodat e marrjes, ngarkimin dhe shkarkimin dhe rimbushjen e stoqeve. Logjistika e integruar bashkon pikat e forta të personelit të magazinës, operacionet e shitjes dhe përpunimin e porosive. Me të dhënat mbi parashikimin e kërkesës dhe menaxhimin e transportit, firmat mund të shpërndajnë më shpejt në zonat me kërkesë të lartë. Me menaxhimin efikas të porosive, logjistika e integruar mund të parashikojë kërkesat dhe nevojat e klientëve.

Logjistika e integruar optimizon transportin dhe shpërndarjen me shpejtësi dhe saktësi. Kjo bëhet nëpërmjet dixhitalizimit të fuqisë punëtore, planifikimit të rrugëve dhe bashkëpunimeve në kohë reale në të gjithë rrjetin e zinxhirit të furnizimit. Ajo menaxhon pika të shumta përfundimtare si trajtimi i produktit,

pagesat, planifikimi i dërgesave, zhdoganimi. Logjistika e integruar gjithashtu bën të mundur zbatimin e transportit intermodal (që përfshin transportin nga më shumë se një formë transportuesi gjatë një udhëtimi të vetëm) dhe multimodal (që ka ose përfshin disa mënyra, modalitete ose maksimum shpërndarje) të mallrave. Me drejtimin dinamik, integrimin me shumë transportues dhe një ekip të centralizuar transporti, logjistika e integruar e çon përpara dërgimin dhe shpërndarjen. Logjistika e integruar promovon planifikimin sistematik me fazat e kontrollit dhe menaxhimit që punojnë së bashku. Me integrimet e proceseve dhe koordinimin e sigurt, gjurmimi i gabimeve bëhet më i lehtë.

Kur kompanitë e tregtisë elektronike përfshijnë menaxhimin e integruar të logjistikës, ato ndërtojnë sisteme për të parashikuar parashikimet e gabimeve dhe për të zbuluar rreziqun. Ata mund ta bëjnë këtë në tre mënyra:

Së pari, identifikon të metat ekzistuese të aplikacionit për korrigjim të menjëhershëm; Së dyti, parashikimi i rreziqeve; Së treti, vizualizimi i situatave të parashikuara në financat, blerjen e materialeve, produktivitetin dhe kënaqësinë e klientit.

Sistemi operacional i firmës mund t'i nënshtrohet kontrolleve të përsëritura pasi përmirësimi është një proces i vazhdueshëm. Kjo mund të jetë mirëmbajtje rutinë ose kurse trajnimi për të rregulluar mirë procedurat dhe për të maksimizuar funksionalitetin. Pas testimit, raportet e analizës mund të gjenerohen për të përshkruar përmirësimet dhe rekomandimet për sistemet e prirur ndaj gabimeve.

Kjo është një detyrë qendrore në menaxhimin e proceseve të tepërta dhe pakënaqësisë së klientit. Një nga faktorët kryesorë të koston që ndikon në të gjitha bizneset e tregtisë elektronike është logjistika. Me një qasje të efektshme ndaj logjistikës, firmat mund të ulin kostot në pika të shumta problematike, nga prokurimi te transporti, magazinimi deri te dorëzimi. Kur të gjitha proceset funksionojnë së bashku dhe informacioni shpërndahet nëpër departamente, bëhet më e lehtë të mbash gjurmët e shpenzimeve dhe humbjeve aktuale. Me ciklet e ndërlidhura të produkteve, zgjidhjet e integruara logjistike përfshijnë një numër më të vogël palësh që lejojnë kompanitë të përdorin çmime konkurruese. Firmat gjithashtu mund të dallojnë jo-efikasitetet dhe të krijojnë më shumë fusha për kurse. Rezultati neto përkthehet në një marzh më të madh fitimi dhe kosto të reduktuara operacionale.

Mbështetja Logjistike e Integruar (ILS)

Një qasje e disiplinuar e unifikuar dhe përsëritëse ndaj menaxhimit dhe aktiviteteve teknike të nevojshme për të (1) integruar konsideratat mbështetëse në projektimin e sistemit dhe pajisjeve; (2) zhvillojnë kërkesa mbështetëse që lidhen vazhdimisht me objektivat e gatishmërisë, për të hartuar, dhe ndaj njëri tjetrit; (3) merr mbështetjen e nevojshme; (4) të sigurojë mbështetjen e

nevojshme gjatë fazës operative me kosto minimale.

Duke bashkuar prodhimin, menaxhimin, teknologjinë dhe marketingun, logjistika e integruar optimizon aspekte të shumta. Këto përfshijnë dizajnin e produktit, veçoritë, kriteret e cilësisë dhe paketimin për t’iu përmbajtur pritshmërive të klientit.

Fleksibiliteti dhe elasticiteti janë bërë parime thelbësore sot, pasi ne jemi dëshmitarë të llogarive të shumta të ndërprerjeve të zinxhirit të furnizimit. Një nga përfitimet më të mira të logjistikës së integruar është shkathhtësia e zinxhirit të furnizimit me dukshmëri nga fundi në fund dhe bashkëpunime midis ekipeve të ndryshme. Meqenëse zgjidhjet e integruara të logjistikës përpilojnë të gjitha proceset për t’u përgatitur së bashku, ato mund t’i përgjigjen ndryshimeve të papritura, vonesave dhe rënies së shpejtësisë. Për më tepër, firmat mund të krijojnë struktura elastike me zgjidhje logjistike të integruara si automatizimi, ndërfaqja e dizajnit, shkëmbimet IT.

Çelësi për menaxhimin pa probleme të zinxhirit të furnizimit janë të dhënat që rritin efikasitetin dhe ndikojnë shumë në vendimmarrjen e informuar. Lidhja së bashku e të gjitha të dhënave dhe sistemeve logjistike përmirëson integritetin, qëndrueshmërinë dhe saktësinë e të dhënave. Kjo, nga ana tjetër, ndikon pozitivisht në shërbimin ndaj klientit, rrit operacionet e brendshme dhe përmirëson teknikat e marketingut. Më e rëndësishmja, përmirëson ndjeshëm dukshmërinë në mënyrë që porositë të arrijnë në destinacionin e tyre në kohë dhe të paprekura.

Aspekti i parë i logjistikës së integruar është planifikimi. Fillon me vendosjen e qëllimeve për krijimin e një grafiku rrjedhash për të kuptuar të gjitha funksionet, proceset dhe personelin e përfshirë. Është gjithashtu thelbësore t’i jepet përparësi identifikimit të mangësive të komunikimit dhe përmirësimit të tyre brenda dhe ndërmjet departamenteve të ndryshme. Një zinxhir furnizimi elastik dhe i shkathët ka të gjitha burimet, personelin, teknologjinë, partneritetet dhe proceset në të njëjtën faqe. **Hapi i dytë** është përmirësimi i sistemit logjistik, duke identifikuar mundësitë e bashkëpunimit dhe duke konsoliduar aktivitetet logjistike. Për shembull, drejtuesit e menaxhimit dhe shitjeve mund të analizojnë së bashku konkurrencën për të ndërtuar politika për të rritur avantazhin e tyre konkurrues. **Mënyra e tretë** është të trajnohet dhe zbatohet një model “biznesi i orientuar nga njerëzit”, ku kompetencat individuale zhvillohen për të lulëzuar në situata me kërkesa të larta. Këtu, departamenti i burimeve njerëzore luan një rol qendror në përputhjen e individëve me përshtatjen e duhur të punës. Trajnimi i teknikëve, operatorëve dhe personelit për t’i pajisur ata me aftësi praktike të përshtatshme me nevojat organizative janë jetike për fillimin e tyre drejt logjistikës së integruar. Mënyra e katërt është përforcimi i vazhdueshëm i efektivitetit operacional me mirëmbajtje rutinore për një sistem operacional optimal. Kompanitë zgjedhin zgjidhje të Logjistikës së Integruar për dy arsye kryesore: kosto dhe efikasitet. Ata mund të menaxhojnë faza të shumta në lëvizjen e mallrave nga një burim i vetëm. Logjistika e integruar lejon kompanitë të ofrojnë produkte tek konsumatorët fundorë me kosto dhe efikasitet. Kjo ndihmon në përmirësimin e përvojës së klientit, ndërkohë që i bën operacionet e biznesit më të shkathët. Ai u lejon kompanive të rrisin produktivitetin e tyre përmes konsolidimit të informacionit dhe thjeshtimit në ekzekutim.

Burimet materiale, rezervat strategjike, nivelet dhe planëzimi i rezervave materiale

Qeveria e Republikës së Shqipërisë siguron burime materiale të mjaftueshme për zhvillimin dhe transformimin e Forcave të

Armatosura, duke u fokusuar në sigurimin e atyre burimeve që shkojnë për krijimin e kapaciteteve operationale, që i bëjnë Forcat e Armatosura të afta për kryerjen e misionit të tyre kushtetues dhe të ndërveprueshme me forcat ushtarake të NATO-s.

Gjithë burimet materiale që vihen në dispozicion të FA-së, si nëpërmjet prokurimeve nga buxheti i mbrojtjes, ashtu edhe nga ndihmat e aleatëve dhe të partnerëve, synohet të jenë në përputhje me standardet e NATO-s. Sigurimi i sasisë së mjaftueshme të burimeve të mbrojtjes dhe standardizimi i tyre përfshin të gjitha fushat e mbështetjes logjistike të FA-së, armatimin, ushqimin, veshmbathjen, karburantin, shërbimet e trupës, transporti dhe mirëmbajtja janë fusha të rëndësishme që mbështeten në mënyrë harmonike me burime materiale. Një ndërthurje efektive e sektorit shtetëror me atë privat siguron burime materiale cilësore dhe në kohën e duhur për mbështetjen e objektivave të mbrojtjes.

- Rëndësia e krijimit të rezervave strategjike
- Furnizimi dhe funksioni i shërbimit.

Procesi i Furnizimit me Materiale: (Burimi-Porosi-Marrje-Magazinim-Shpërndarje-Kthim)

- Njësitë - Organizata Taktike, ku kërkohet gatishmëria.
- Kërkesa - Nevoja për materiale dhe shërbime.
- Gjendja - Gjendja e autorizuar e stokut në magazinat e Bat Mb të K K.
- Depot / Magazinat - Depot kryesore të mirëmbajtjes dhe furnizimit.
- Logjistika e Kthimit - Kanalet e kthimit për riparim në nivelin e kapanoneve.
- Blerjet - Prokurimi i materialeve dhe furnizimeve të nevojshme.

Në kuptimin më të plotë, logjistika mbulon të gjitha ato aspekte të operationeve ushtarake që merren me përcaktimin, marrjen në dorëzim, magazinimin, transportimin, shpërndarjen, mirëmbajtjen, shpërnguljen dhe sisteminin e resurseve materiale të FA-së.

Rezervat materiale krijohen në funksion të misionit kushtetues të FA-së. Krijimi i tyre mbështetet në kapacitetet e disponueshme të komandave, në buxhetin e mbrojtjes dhe në burimet kombëtare. Ato përdoren gjithashtu për mbështetjen e Forcave të Armatosura dhe popullsisë civile në përballimin e situatave të jashtëzakonshme që shkaktohen nga forca madhore si tërmete, përmytje, epidemi, ndotje të mjedisit etj., në kohë paqeje krize dhe lufte.

Forcat e Armatosura evidentojnë burimet kombëtare (publike apo private) në interes të misioneve të tyre dhe në përputhje me legjislacionin përkatës, planëzojnë masa konkrete, për përdorimin e tyre në rast nevojë. Rezervat materiale përshkallëzohen sipas kriterëve doktrinore dhe misioneve specifike të njësive. Struktura dhe niveli i rezervave materiale si dhe shkalla e gatishmërisë së tyre propozohen nga Këshilli i Ministrave të RSH. Planifikimi i rezervave për furnizim të FA-së, do të jetë sipas kërkesave, ndërsa gjendja e materialeve, transferimi, identifikimi i nevojave dhe ndjekja e ciklit jetësor do të jetë një proces i vazhdueshëm;

Hartimi i konceptit të rezervës materiale për situata të jashtëzakonshme si dhe planifikimi i rezervave për furnizim të FA-së, do të jetë sipas kërkesave, ndërsa gjendja e materialeve, transferimi, identifikimi i nevojave dhe ndjekja e ciklit jetësor do të jetë një proces i vazhdueshëm;

Menaxhimi i burimeve materiale do të vijojë të jetë pjesa më e rëndësishme e misionit të strukturave logjistike të FA-së, të cilat kanë si qëllim sigurimin e kapaciteteve logjistike të domosdoshme për mbështetjen e FARSH brenda dhe jashtë vendit, si dhe minimizimin e rrezikut të krijimit të stoqeve. Ky risk luftohet,

duke bërë një planëzim të saktë dhe të llogaritur mirë mbi bazën e normave të miratuara.

Burimet materiale në përdorim të FARSH-së do të përdoren me synim përmirësimin e kushteve të jetesës, punës dhe stërvitjes së personelit, në sigurimin e mbështetjes logjistike të domosdoshme për operacionet e FA-së brenda vendit, mbështetjen e trupave që angazhohen në misione/operatione jashtë vendit në kuadër të NATO-s, transportin strategjik (ajror, detar, tokësor dhe i kombinuar) për dislokimin dhe ridislokimin e trupave të FARSH-së, etj.

Mbështetja në operatione do të sigurohet edhe me marrëveshje me shtetet e tjera pjesëmarrëse në operacionet e përbashkëta, me agjencitë e mbështetjes të NATO-s, si dhe me kontraktorë vendas.

Furnizimi do të organizohet dhe funksionojë si vijon:

Koncepti bazë i furnizimit bazohet në ditët e furnizimit (DF) për të gjitha klasat. Ai do të realizohet nga lart poshtë deri në nivel force (Komandë Mbështetëse - Komandë Force, ose deri në reparte që janë në vartësi të drejtpërdrejtë nga SHP/MM). Synimi kryesor do të jetë krijimi i kapaciteteve për të përballuar angazhimin e qëndrueshëm (me sigurim të rotacionit të nevojshëm) në kuadër të misioneve ushtarake të NATO-s, me një batalion këmbësorie të përforcuar me elementë mbështetës.

Në nivel Taktik (batalion) do të jetë i kompletuar si vijon:

- 3 DOS (Ditë Furnizimi) në kompani;
- 2 DOS (Ditë Furnizimi) në batalion;
- 2 DOS (Ditë Furnizimi) në Grup-batalion;
- 23 (Ditë Furnizimi) DOS në Elementët e Mbështetjes Kombëtare (NSE), e cila ngrihet si strukturë nga KM, rast pas rasti sipas misioneve.

Mbështetja në operatione jashtë vendit me kohëzgjatje mbi 30 ditë, do të sigurohet më anë të marrëveshjeve me shtetet pjesëmarrëse në operacionet e përbashkëta, me vendet që janë udhëheqëse (Lead Nation) për mbështetjen logjistike, si dhe duke përdorur marrëveshjet e lidhura nga agjencitë e mbështetjes së NATO-s në operatione.

Forcat e Armatosura mbajnë tre lloj rezervash materiale:

Niveli strategjik. Mbështet operacionet ushtarake të Forcave të Armatosura në nivelin strategjik, që kushtëzohen nga objektiva dhe nisma të përcaktuara në strategjinë ushtarake, të cilat kanë për qëllim arritjen e objektivave strategjike politiko-ushtarake. Logjistika në nivelin strategjik merret me mobilizimin, marrjen në dorëzim, mbrojtjen, lëvizshmërinë strategjike dhe përqendrimin strategjik të aseteve logjistike.

Niveli operacional. Përqendrohet në krijimin dhe ruajtjen e linjave të komunikacionit, si dhe mbështetjen e forcës në operation, sipas prioriteteve të komandantit. Gjithashtu krijon kushtet për shndërrimin e udhëzuesit të nivelit strategjik në sukses të nivelit taktik, duke siguruar lidhje ndërmjet këtyre niveleve. Ajo përfshin lëvizjen në rajonet e detyrave të reparteve dhe personelit, zhvillimin e infrastrukturës, shpërndarjen dhe menaxhimin e rezervave, kontraktimet, shërbimet dhe kontrollin e lëvizjes.

Niveli taktik. Mbështet komandantët e nivelit taktik për realizimin e misionit nëpërmjet sigurimit të mbështetjes me forcat e mjetet organike. Në këtë nivel, funksionet kryesore janë furnizimi, transporti, mirëmbajtja, mbështetja mjekësore, administrimi dhe shërbimet jetësore në mbështetje direkte të trupës për t’i krijuar mundësi asaj të realizojë misionin e ngarkuar. Një logjistikë e suksesshme taktike duhet të sigurojë mbështetjen në kohën dhe vendin e duhur të reparteve që i janë caktuar asaj.

Evropa ka dy ditë të shënuara, 5 Majin, që njihet edhe si dita e Këshillit Evropian dhe 9 Majin, që është dita e Bashkimit Evropian dhe ka ngelur nga data kur ministri i Jashtëm francez Schuman, bëri deklaratën e njohur historike. Deklarata e 9 Majit 1950, është data kur u hodh hapi i parë drejt krijimit të asaj që sot njihet si Bashkimi Evropian. Ministri i Jashtëm i Francës, Robert Schuman, lexoi për shtypin ndërkombëtar një deklaratë, ku i bënte thirrje Francës, Gjermanisë dhe vendeve të tjera evropiane për të bashkuar prodhimet e tyre të qymyrit dhe çelikut që do të ishte “themeli i parë konkret për një Federatë të ardhshme Evropiane”. Vendet, të cilave u drejtohej thirrja, kishin dalë të rrënuara materialisht dhe moralisht nga konfliktet me njëra-tjetrën. Ajo që propozonte Schuman ishte krijimi i një institucioni evropian mbikombëtar, i cili do të administronte industrinë e prodhimit të qymyrit dhe çelikut, sektor i cili në atë kohë ishte baza e fuqisë ushtarake. Për këtë arsye dita e Bashkimit Evropian njihet ndryshe edhe si Dita e Schuman.

Vite më vonë, në Samitin e Milanos në 1985, krerët e BE-së vendosën që data 9 Maj të shpallej dhe festohej si “Dita e Evropës”. Ajo është një nga simbolet e Evropës së Bashkuar.

Parlamenti Evropian e njohu ditën e Evropës sërisht më 9 Maj, në vitin 2008

Dita e Evropës festohet edhe në vendet që nuk janë ende pjesë e BE-së, për të theksuar vlerat e këtij unioni, përhapjen e tyre në sistemin e edukimit. 9 Maji festohet edhe në Shqipëri. Që nga viti 2003, edhe Ukraina e feston këtë ditë, gjatë një të shtune maji.

Megjithëse është e pranuar gjerësisht si Dita e Evropës, ende disa grupe mendojnë që 5 Maji shpreh më mirë vlerat e demokracisë dhe barazisë mes popujve të Evropës, ndërsa 9 Majin e shohin si ditën e një marrëveshjeje mes Gjermanisë dhe Francës.

Motoja e BE-së është “Të bashkuar në diversitet”.

Himni i BE-së është Himni i gëzimit, “Ode to Joy” e Bethovenit.

Evropa është fat. Është zgjedhje dhe zgjidhje.

Është më shumë se gjeografi dhe jo më pak se një ëndërr.

Evropa është mohimi i një të shkuare të zymtë dhe historia e të ardhmes që pret ende të shkruhet.

Për ne shqiptarët, Evropa nuk është qëllim në vetvete, por bindja se evropianizimi i Shqipërisë është fati ynë i shkruar, zgjedhja dhe zgjidhja, adresa ku na bashkon historia dhe përkatësia jonë shpirtërore.

E dalë nga tmerri i një lufte botërore që nisi në Evropë, atdheu i përbashkët i Shekspirit dhe Da Vinçit, Gëtes dhe Hygoit, Servantesit dhe Kadaresë, shtetarët e saj të mëdhenj, kuptuan të vërtetën e madhe që bashkëjetesa dhe jo agresioni, heqja e kufijve dhe vendosja përfundimtare e kufirit për luftërat e mundshme, flamuri i përbashkët dhe krijimi i një hapësire unike për qytetarët që i bashkonte liria dhe dinjiteti njerëzor, pa perde të hekurt në mes, ishin e vetmja rrugë për të nesërmen. Çelik për të ndërtuar dhe jo për tanke që përdoren kundër njëri-tjetrit, e bënë edhe njerin, edhe tjetrin vend të Evropës së Bashkuar më të mirë, më të fortë dhe më të begatë.

9 Maji, dita e Evropës është rasti i lumtur për të kuptuar se paqja e fiton gjithmonë luftën! Ky është mesazhi i madh që jepet sot kur në kufijtë më Lindorë të Evropës ka sërisht bomba e raketa, tanke dhe tmerri që derdhen mbi një vend sovran, mbi gra e fëmijë dhe mbi luftëtarët e lirisë.

Ata që luftojnë në emër të së drejtës së një kombi për mbijetesë ndaj nazizmit të një udhëheqësi që jeton në të shkuarën, janë rimishërimi i atyre që po më nëntë Maj të 77 vjetëve më parë, çliruan njerëzimin nga tragjedia e luftës.

Sot në Ukrainë luftohet për të nesërmen e Evropës dhe gjithë botës. Ndaj sot Evropa është më e fortë se dje si ide, si zgjedhje dhe zgjidhje.

Evropa, adresa ku na bashkon historia dhe përkatësia jonë shpirtërore

Engjëjt shqiptarë të paqes në panteonin e dëshmorëve të NATO-s

Çdo 6 maj, Forcat e Armatosura përkujtojnë me nderime dy prej ushtarakëve, që dhanë jetën e tyre në misionin “Asgjësimi i Municioneve me Eksplozivë”, në Riga, Letoni. N/tetare Zarife Hasanaj dhe major Klodian Tanushi tashmë janë yjet e paharruar në panteonin e dëshmorëve të atdheut. Nderim dhe mirënjohje për ushtarakët tanë, veprën e tyre sublime, për të cilën betohen para flamurit.

N/tetare Zarife Hasanaj ishte mobilizuar në FA si ushtar profesionist i parë dhe në datë 01.10.2013, titullohet n/oficer me gradën ‘n/tetar’. Më 20 dhjetor 2018, pas mbarimit të kursit EOD, niveli I “Asgjësimi i Municioneve me Eksplozivë”, u dërgua me mision në operacionin ushtarak të NATO-s në Riga, Letoni, në përbërje të Grup-Batalionit Kanadez, me afat qëndrim 6 mujor, me detyrë Operator EOD.

Zarife Hasanaj, humbi jetën në Letoni, teksa një minë shpërtheu. Ushtarja 32 vjeçare nga Tropoja, ishte në misionin e saj të parë jashtë vendit. Prej vitesh familja Hasanaj ishte zhvendosur në Tiranë. Zarifeja lindi në Bajram Curri dhe ishte fëmija i katërt i familjes Hasanaj.

Vetëm pak duhej që të përmbyllnin misionin dhe të ktheheshin në atdhe. Por kolegët e kontingjentit EOD u kthyen me trupin e pajetë të mikes së tyre.

Me peshën e dhimbjes të ndarjes nga jeta të Zarife Hasanajt, çdo 6 maj, vajzës me uniformën e shenjtë të ushtarakut shqiptar, i përkulemi me mirënjohje për sakrificën deri në vetëmohim.

Major Klodian Tanushi lindi në Dibër, më 31.10.1980, fëmija i parë i familjes Tanushi. I martuar dhe me tre fëmijë (dy djem dhe një vajzë) përkatësisht 14 vjeç, 11 vjeç dhe më e vogla 1 vjeç e gjysmë. Nga viti 2000 deri në vitin 2003 ndoqi studimet në ‘Akademinë Ushtarake “Skënderbej”. Gjatë karrierës së tij ushtarake kreu detyra si Komandant Toge, Komandant Kompanie, Shef Seksioni, Specialist Operacionesh. Me detyrën Komandant i Togës së parë të EOD, më 20.12.2018 u dërgua me mision në Operacionin Ushtarak të NATO-s në Riga, Letoni, në përbërje të Grup-batalionit kanadez me detyrë Komandant i Kontingjentit shqiptar dhe përfaqësues i lartë ushtarak, me afat qëndrimi 6-mujor. Gjatë karrierës së tij është vlerësuar me Medaljen e “Karrierës” nga Komandanti i Forcës, Medaljen e “Shërbimit” nga Shefi i Shtabit të Përgjithshëm, Medalje shërbimi në Mision jashtë vendi si dhe Medaljen “Për pjesëmarrje në shërbime ndërkombëtare” nga Ministri i Mbrojtjes.

“Bashkohemi me dhimbjen e familjes së n/tetare Zarife Hasanaj dhe major Klodian Tanushi, por edhe me dhimbjen e të gjithë Forcave tona të Armatosura për humbjen e ushtarakëve tanë, të cilët me aktin e tyre heroik të rënies në krye të detyrës, nën flamurin shqiptar, në përbërje të forcave të NATO-s, u bënë engjëjt shqiptar të paqes dhe dëshmorët e kombit shqiptar në panteonin e dëshmorëve të NATO-s, duke na dëshmuar të gjithëve se edhe mbrojtja e paqes kalon përmes sakrificash sublime!”, - u shpreh në mesazhin e tij të ngushëllimit ministri i mbrojtjes Niko Peleshi

Ndërsa Shefi i Shtabit të Përgjithshëm të Forcave të Armatosura, gjeneralmajor Arben Kingji në këtë ditë përkujtimore do shprehej: “Shqipëria e të gjithë ne, bashkë me dhimbjen, ndjejmë krenarinë që i japin flamurit tonë kombëtar dhe emrit të Shqipërisë bijat e bijtë e rritur me dashurinë për atdhe e për flamur!

Ju qoftë falë dheu i tokës mëmë!

“

ZARIFE HASANAJ, HUMBI JETËN NË LETONI, TEKSA NJË MINË SHPËRTHEU. USHTARJA 32 VJEÇARE NGA TROPOJA, ISHTE NË MISIONIN E SAJ TË PARË JASHTË VENDIT. PREJ VITESH FAMILJA HASANAJ ISHTE ZHVENDOSUR NË TIRANË.

“

MAJOR KLODIAN TANUSHI LINDI NË DIBËR, MË 31.10.1980, FËMIJA I PARË I FAMILJES TANUSHI. I MARTUAR DHE ME TRE FËMIJË (DY DJEM DHE NJË VAJZË) PËRKATËSISHT 14 VJEÇ, 11 VJEÇ DHE MË E VOGLA 1 VJEÇ E GJYSMË. NGA VITI 2000 DERI NË VITIN 2003 NDOQI STUDIMET NË ‘AKADEMINË USHTARAKE “SKËNDERBEJ”.

GJENERAL (R) PIRO AHMETAJ,
EKSPERT PËR SK, RAJONIN DHE NATO-n

Sic është botërisht e mirënjohur, 8 Maji 1945 mbetet e skalitur jo vetëm si një ngjarje madhore e njerëzimit, por edhe për mësimet e nxjerra si dhe mesazhin e “mos-harresës” që përcjell kjo ditë ndaj 32 vendeve të NATO-s, rrjedhimisht edhe ndaj vendit tonë.

Çfarë simbolizon kjo datë? Cilat janë vlerat dhe mësimet e nxjerra të kësaj ngjarjeje të lavdishme si dhe kush mund të jenë mesazhet gjeostrategjike për paqen, rendin global, parimet e demokracisë funksionale, Aleancën Euroatlantike dhe mbarë njerëzimin?

79 vjet më parë, pra më 8 Maj 1945, në Berlin u nënshkrua akti i kapitullimit të Gjermanisë - Hitleriane. Pavarësisht datës së kremtimeve madhështore dhe emërtimeve, si Dita (Staliniste) e Fitores, apo Dita Euroatlantike e Fitores: mbetet përjetësisht e përbashkët që 8 Maji është dita e çlirimit, është data e kurorëzimit të qëndresës, mbetet dita e lirisë dhe sakrificave të përbashkëta si dhe data e triumfit mbi nazifashizmin, një nga makineritë më kriminale që ka prodhuar historia e njerëzimit!

Pikërisht më 8 Maj 1945, Presidenti i SHBA-ve, Harry S. Truman, i dërgoi mesazh popullit amerikan dhe mbarë botës si dhe liderëve perëndimore të koalicionit, Winston Churchill, General De Gaulle, etj., duke ndarë impresionet për vlerat e fitores të koalicionit të përbashkët.

Po ashtu në të njëjtën datë, pra më 8 Maj 1945, Gjenerali Suprem i frontit perëndimor, babai i NATO-s dhe President i SHBA-ve, Dwight Eisenhower, i përcolli, emër për emër çdo luftëtar të çdo vendi të koalicionit antifashist (përfshi nacional-çlirimtarëve shqiptarë) urimet më të përzemërta, mirënjohjen më të thellë, për sakrificat, kurajën si dhe kontributin e paçmuar për gjunjëzimin e bishës nazifashiste.

Prandaj 8 Maji, përkujtohet si fundi i një lufte çnjerëzore, që u shtri në mbarë planetin. Nderohet një kalvar vuajtjesh dhe sakrificash të pa përshkruara, një ferr që zgjati 5 vjet, që preku 80 % të popullsisë së globit dhe që mori jetën e rreth 60 milionë fëmijëve, burrave dhe grave të pafajshëm nga mbarë vendet e botës. Po ashtu, do ishte mëkat i madh të mbuloheshin nga harresa këta dhjetëra miliona, si-dëshmorë të paqes, mes tyre rreth 320 000 të masakruarit barbarisht në kampet famëkeqe të Mathauzenit, etj.

Kjo datë është gjithashtu një memorie mirënjohjeje, nderimi dhe respekti të merituar për komandantët e lavdishëm si dhe shtetarët e mëdhenj, si Churchill, Eisenhower, Zhukov, De Gaulle, etj., të cilët me vizion, përkushtim dhe përgjegjshmëri drejtuan luftën dhe më 8 Maj nënshkruan fitoren historike të koalicionit.

E gjej mbresëlënëse gjithashtu, dhe po perifrazoj atë ç’ ka Presidenti Truman e përmbyllte mesazhin historik të 8 Majit 1945: “Ajo që na pret, ndërtimi i paqes, nuk është më pak e rëndësishme, nuk është as më pak e vështirë, por Ne do ta ndërtojmë paqen, duke u mirëkuptuar, besuar dhe punuar së bashku, ashtu siç e arritëm këtë fitore historike!”.

Pse edhe Shqipëria do duhet t’i bashkohet celebrimeve për 8 Majin, pra me këtë datë-ngjarje heroike për njerëzimin?

Me dhjetëra ngjarje kulmore, janë skalitur me meritë në memorien e lavdisë së historisë kombëtare. Pra pse më 8 Maj, Shqipëria si pjesë e koalicionit, duhet t’i bashkohet 32 vendeve Aleancës së Atlantikut të Veriut dhe disa vendeve partnere (p.sh Ukraina etj.), në celebrimin e kësaj ngjarjeje:

Pikësëpari, kjo datë do të shërbente për të kapërcyer kacafytjet 33-vjecare, për datat 28-29 nëntor, pra për datën e çlirimit të vendit. Për më tepër, 8 Maji do i jepte vlera shtesë përluljes për të rënë, nderimit për sakrificat sublime të popullit tonë si dhe peshës së rreshtimit me koalicionin e fitimtarëve.

E parë kështu, besoj fort se 8 Maji dhe kjo ngjarje e madhe do duhet të na shërbejë jo për të na ndarë sipas interesave politike të ditës, por si “ilac për të mjekuar plagët e kohezionit dhe solidaritetit kombëtar”, mbi të gjitha, si urë e fortë bashkimi rreth flamurit, interesave kombëtare dhe si fanar për të na ndriçuar në udhëtimin drejt perspektivës europiane të Shqipërisë.

Së dyti, është botërisht i njohur, kështu edhe një vlerë e shtuar, fakti që Shqipëria iu bashkua këtij koalicioni të madh, bashkë me

8 Maj 1945, dita e mos-harresës

sfidat dhe vlerat përbashkëta të fitimtarëve. Duke qenë kështu, Ne/ Shqiptarët kemi të drejtë legjitime të ndihemi dyfish krenarë më 8 Maj, në këtë datë historike, pasi siç e ka përshkruar Kissinger në librin e tij “Diplomacy”: “Shqipëria ishte një ndër të vetmet vende që u vetë-çlirua pa prezencën e Ushtrisë së Kuqe, ose aleatëve perëndimorë”.

Prandaj pa asnjë hezitim, datën 8 maj e çmoj një “gjetje mjaft të mençur/goditur”, pra dhe sugjerimin që në këtë ditë nderimi Shqipëria e vogël t’i bashkohet koalicionit të fitimtarëve për t’u përlulur para kujtimit të qindra miliona burrave dhe grave që dhanë jetën dhe bënë sakrifica të mbinatyrshe, për ta shpëtuar njerëzimin nga gjenocidi nazifashist.

Në shtesë, e çmoj si detyrim shtetëror, që çdo 8 Maj, të përlulemi me mirënjohje ndaj të gjithë atyre që dhanë jetën, të kujtojmë dhe nderojmë emër për emër luftëtarët e kombit tonë, që u bashkuan kundër hordhisë nazifashiste pa dallim feje, krahine dhe bindjeje politike, që u ndeshën si të barabartë dhe e mposhtën një ushtri qindra herë më të madhe në numër, armatime, fuqi luftarake dhe organizim.

Së treti, jo pa qëllim dhe përkundër propagandës bolshevike, po sjell në vëmendje të publikut qëndrimin e atdhetarit të

përkushtuar dhe shtetarit mendjehapur si Mehdi Bej Frashëri, i cili më 7 prill, në Radio Tirana i bëri thirrje popullit shqiptar që “të ngrihej me armë kundër pushtimit fashist”. Ndërsa po ashtu mbetet mbresëlënëse edhe mesazhi drejtuar Benito Musolinit: “Nga hiri i shpirtit të Skënderbeut, ne ju bëjmë thirrje të pranoni pavarësinë e Shqipërisë, përndryshe, armata juaj fashiste do të kalojë vetëm mbi kufomat e burrave dhe grave të këtij vendi”.

Thënë këtë, a nuk do të ishte shumë e padrejtë të harrojmë dhe të mos përlulemi me të njëjtën mirënjohje dhe respekt edhe para sakrificave të dhjetëra mijëra luftëtarëve dhe familjeve të tyre që dhanë gjithçka për çlirimin e vendit, por u vranë, u burgosën dhe u persekutuan barbarisht nga regjimi E. Hoxhës që u instalua pas çlirimit nga nazifashistët, më 8 Maj 1945 deri në Mars 1991.

Për ta përmbyllur, dëshiroj të sjell në vëmendje mësimin ulëritës që na vjen nga historia e luftërave gjakatare: “Nëse harrojmë, e keqja përsëritet edhe më mizorisht”. Neonazistët e Rusisë Putiniste (po shkelin mbi sakrificat, dhe rolin e popullit Rus në fitoren e Luftës II Botërore); Kim-Jongët e Azisë dhe Shtetet apo Organizatat Terroriste; ushtarët/pasuesit e Millosheviçit në Beograd apo Dodikët e droguar nga interesat e Moskës, që jo vetëm po kërcënojnë sovranitetin territorial të Ukrainës martire, paqen në lindjen e mesme, sigurinë dhe axhendën e integritetit të 5 vendeve të Ballkanit perëndimor, por po sfidojnë seriozisht vlerat themelore, rendin global, fuqinë e aleancës Euroatlantike (USA/NATO/UK/BE) si dhe stabilitetin demokratik të shoqërisë njerëzore.

Nga ky këndvështrim, 8 Maji përmban edhe një mesazh të fortë për 32 vendet e NATO-s, rrjedhimisht edhe për vendin tonë, jo vetëm të mbështesim me deklarata Ukrainën, NATO-n, SHBA-të, në këtë betejë “për jetë a vdekje” me të keqen e përbashkët, por të marrin përgjegjësitë, të ndajnë barrën, për të përmirësuar rrënjësisht kohezionin rreth vlerave, Institucionin e mos-harresës, sistemin dhe kapacitetet e sigurisë në përballjen me neo-nazistët e rinj dhe sundimtarët e marrosur që po kërcënojnë më shumë se kurrë që nga Lufta e Dytë Botërore, rendin global, vlerat euroatlantike, stabilitetin demokratik të shoqërisë dhe interesat jetike të qytetareve.

Prandaj 8 Maji, sigurisht meriton të celebrimet si një ngjarje e lavdishme, por edhe për mesazhet aktuale, të përbotshme dhe të përjetshme për mbarë njerëzimin: “për lirinë, paqen, sigurinë, stabilitetin demokratik dhe vlerat themelore, duhet të mos harrojmë kurrë. Për më tepër, ia vlen dhe duhet çdo ditë vigjilencë, solidaritet si dhe duhet çdo ditë përgjegjshmëri dhe sakrifica!”

**PRANDAJ 8 MAJI,
PËRKUJTOHET SI FUNDI I
NJË LUFTE ÇNJERËZORE,
QË U SHTRI NË MBARË
PLANETIN. NDEROHET
NJË KALVAR VUAJTJESH
DHE SAKRIFICASH TË PA
PËRSHKRUARA, NJË FERR QË
ZGJATI 5 VJET, QË PREKU
80 % TË POPULLSISË
SË GLOBIT DHE QË MORI
JETËN E RRETH 60 MILIONË
FËMIJËVE, BURRAVE DHE
GRAVE TË PAFAJSHËM NGA
MBARË VENDET E BOTËS.**

Sekretari i Përgjithshëm i NATO-s: Italia, rol kyç në zhvillimin e qasjes së NATO-s ndaj fqinjëve jugorë

Përshtati: MIMOZA GOLIKJA

Sekretari i Përgjithshëm i NATO-s, Jens Stoltenberg u takua me kryeministren italiane Giorgia Meloni, në Romë, për të diskutuar përgatitjet për Samitin e Uashingtonit, duke përfshirë punën për forcimin e mëtejshëm të NATO-s, arritjen e ndarjes më të drejtë të barrës dhe sigurimin e më shumë mbështetjeje për Ukrainën. Sekretari i Përgjithshëm vlerësoi mbështetjen e Italisë për Ukrainën, duke përfshirë sigurimin e saj të një sistemi të mbrojtjes ajrore SAMP/T me Francën. Italia gjithashtu ka nënshkruar një marrëveshje dypalëshe sigurie me Ukrainën, duke ndihmuar në rritjen e mbrojtjes së Ukrainës, mbështetjen e industrisë së saj të armatimit dhe kundër kërcënimeve hibride. Sekretari i Përgjithshëm përgëzoi Kryeministren Meloni për kontributet e shumta të Italisë në Aleancë, duke përfshirë udhëheqjen e grupit të betejës së NATO-s në Bullgari dhe kontributin e saj të forcave në grupet e betejës në Hungari dhe Letoni. Italia gjithashtu merr pjesë rregullisht në policimin ajror të Baltikut dhe në operacionet detare të NATO-s. Stoltenberg falënderoi Italinë për angazhimin e saj ndaj misionit paqeruajtës të NATO-s, KFOR, në Kosovë dhe misionit stërvitor të NATO-s në Irak. Ai gjithashtu përshëndeti rolin kyç të Italisë në zhvillimin e qasjes së NATO-s ndaj fqinjësisë së saj jugore.

Stoltenberg në takimin me lideren e opozitës të Bjellorusisë, Sviatlana Tsikhanouskaya: Populli i Bjellorusisë ka të drejtë të jetojë në liri dhe demokraci

Sekretari i Përgjithshëm i NATO-s, Jens Stoltenberg mirëpriti Sviatlana Tsikhanouskaya lideren e opozitës të Bjellorusisë, në selinë e NATO-s, për një shkëmbim pikëpamjesh.

Znj. Tsikhanouskaya iu drejtua gjithashtu Këshillit të Atlantikut të Veriut. Stoltenberg përgëzoi guximin dhe lidhshërinë e zonjës Tsikhanouskaya në mbrojtjen e demokracisë dhe të drejtave të njeriut në Bjellorusi. Ai shprehu shqetësimin për shtypjen e ripërtërirë nga regjimi i Presidentit Lukashenka ndaj opozitës dhe shoqërisë civile. Sekretari i Përgjithshëm përsëriti se populli i Bjellorusisë ka të drejtë të jetojë në liri dhe demokraci.

Sekretari i Përgjithshëm diskutoi gjithashtu kundërshtimin e zonjës Tsikhanouskaya ndaj vendosjes së armëve bërthamore ruse në territorin Bjellorusi. “Mbështetja e Minskut ka qenë e rëndësishme për Rusinë, duke siguruar territor dhe infrastrukturë për forcat ruse për të sulmuar Ukrainën dhe për të mbështetur luftën e agresionit”, - tha ai.

Aleatët e NATO-s i kanë bërë thirrje Bjellorusisë që t’i japë fund bashkëpunimit të saj në luftën e Rusisë dhe të

respektojë ligjin ndërkombëtar. Aleatët kanë dënuar gjithashtu synimin e shpallur të Rusisë për të vendosur armë bërthamore dhe sisteme të afta bërthamore në territorin Bjellorusi.

Grupi i ekspertëve publikon raportin për rajonin jugor të NATO-s

Zëvendës Sekretari i Përgjithshëm Mircea Geoană nënvizoi rëndësinë e rajonit jugor të NATO-s në një ngjarje të organizuar nga Fondi Gjerman Marshall, në Bruksel. “Ajo që ndodh në rajon ndikon drejtpërdrejt në sigurinë e rajonit euroatlantik”, - theksoi ai.

Në këtë ngjarje, një grup i pavarur ekspertësh të caktuar për të mbështetur reflektimin e NATO-s mbi rajonin e saj jugor, publikoi raportin përfundimtar dhe gjetjet kryesore, duke shënuar fundin e punës së saj. Raporti përmban disa rekomandime për të formësuar qasjen e NATO-s, në zonat që përfshijnë Lindjen e Mesme, Afrikën e Veriut dhe Sahelin.

Grupi prej njëmbëdhjetë ekspertësh, i kryesuar nga profesoresha Ana Santos Pinto, paraqiti gjetjet e tij në Këshillin e Atlantikut të Veriut, në mars dhe Ministrat e Jashtëm të NATO-s dhanë komente gjatë takimit të tyre në prill. Sekretari i Përgjithshëm Jens Stoltenberg ka paraqitur tani propozime konkrete për aleatët, me synimin për të rënë dakord për një sërë masash për të forcuar qasjen e Aleancës ndaj rajonit të saj jugor në kohën për Samitin e NATO-s, në Uashington në korrik.

Kryetari i Komitetit Ushtarak të NATO-s, Admirali Rob Bauer gjatë vizitës në Belgjikë: Përgjegjësia për lirinë nuk bie vetëm mbi supet e atyre me uniformë

Kryetari i Komitetit Ushtarak të NATO-s, Admirali Rob Bauer, zhvilloi një vizitë zyrtare në Belgjikë. Ai u prit nga Kryeministri Alexander De Croo, ministri i Punëve të Jashtme Hadja Lahbib, ministrja e Mbrojtjes Ludivine Dedonder dhe shefi i Mbrojtjes, Admirali Michel Hofman. Kryetari u prit gjithashtu nga Komisioni i Përhershëm për Mbrojtjen e Dhomës së Përfaqësuesve të Belgjikës. Ai vizitoi bazën ajrore të Florennes, ku Belgjika po krijon infrastrukturën më të fundit për avionët luftarakë F-35 dhe MQ-9B, “Sky Guardian”. Kjo është një pjesë kyçe e modernizimit të Forcave të Armatosura belge.

Diskutimet me kryeministrin De Croo dhe ministrat Dedonder dhe Lahbib u fokusuan në mjedisin e ndryshuar global të sigurisë dhe kontributet e Belgjikës në mbrojtjen kolektive. Belgjika ofron kontribute për grupin e betejës eFP të udhëhequr nga Gjermania në Lituani dhe grupin e betejës eFP të udhëhequr nga Franca në Rumani. Dhe avionët belgë mbajnë rregullisht qiejt mbi rajonin Baltik të sigurt me Misionin e Policisë Ajrore të NATO-s. Përveç kësaj, Belgjika luan një rol kyç si vend pritës i selisë së NATO-s në Bruksel dhe i Shtabit Suprem të Fuqive Aleate në Evropë në Mons.

Në një seancë me Komitetin e Përhershëm për Mbrojtjen në Dhomën e Përfaqësuesve të Belgjikës, Admirali Bauer bëri thirrje për angazhim të gjerë politik afatgjatë për investime të konsiderueshme në mbrojtje. “Sido që të zhvillohet lufta kundër Ukrainës, Rusia do të mbetet një kërcënim kronik për Aleancën. Është thelbësore që ne të forcojmë parandalimin dhe mbrojtjen tonë kolektive dhe që aleatët të përmbushin çdo premtim të vetëm që i bëjnë NATO-s. Kjo përfshin objektivat e aftësive”. Përveç kësaj, Admirali Bauer bëri thirrje për një qasje të gjithë shoqërisë ndaj mbrojtjes: “Përgjegjësia për lirinë nuk bie vetëm mbi supet e atyre me uniformë”.

Çfarë ndodh me civilët në luftë?!

Ekspierenca njerëzore e luftës ka qenë gjithmonë më e thellë se ajo e përjetuar nga personat që luftojnë me forcat e armatosura. Lufta sot, është një katastrofë sociale, ekonomike dhe kulturore e qindra e miliona njerëzve, të cilët nuk kanë dëgjuar apo parë një betejë.

Por njerëzit janë të shquar edhe në luftë. Ata kryesisht bëjnë atë që bëjnë gjithmonë qeniet njerëzore duke mbijetuar, vepruar dhe përshtatur, pasi energjia dhe liria e njerëzve ridrejtohen për të përballuar, për t'u kujdesur dhe për t'i rezistuar çnjerëzimit të luftës. Ne përballemi me dy nën-fusha të përvojës së civilëve në luftë:

Vuajtja civile

Sa dimë realisht për vuajtjet e civilëve në luftërat e deritanishme të këtij shekulli? Përgjigja është e përzier, sepse vështirësitë e të dhënave ende nënkuptojnë mungesën e informacionit të qëndrueshëm në të gjithë botën dhe publiciteti humanitar ndonjëherë keqinterpreton vuajtjet e civilëve, duke u fokusuar në grupe të veçanta dhe duke dhënë përshtypjen se lufta po mbulon të gjitha zonat e një vendi, kur në fakt nuk është ashtu.

Vdekjet e civilëve

Një gjë që ne dimë është se numri i civilëve që vriten dhunshëm në “vdekje në betejë” është jashtëzakonisht i ulët në krahasim me shekullin e kaluar.

E njëjta gjë është e vërtetë për vdekjet e civilëve nga uria, sëmundjet, varfërimi ose trajtimi çnjerëzor, të cilat statisticienët i quajnë “vdekje indirekte” nga lufta. Lloji i luftërave të vogla ushtarakisht, që janë zhvilluar deri më tani dhe investimet e reja të mëdha në përgjigjen humanitare janë dy arsye për këtë.

“Vdekje luftarake” të dhunshme

Përpjekjet për të numëruar me saktësi vdekjet e dhunshme civile në luftë është një shkencë e re dhe në zhvillim, e njohur si numërimi i viktimave, e cila është duke u nisur nga organizata si “Every Casualty Counts” dhe ACLED.

Numërimi i viktimave po prodhon të dhëna të rëndësishme për të gjitha format e konfliktit të dhunshëm. Projekti “Cost of War” i Universitetit “Brown” ka bërë një studim të veçantë të viktimave luftarake dhe civile në luftërat në SHBA që nga fillimi i viteve 2000 dhe ka të dhëna për Afganistanin, Irakun, Sirinë dhe Jemenin.

Shifrat e Universitetit “Brown” tregojnë dy tendenca të rëndësishme. Së pari, se në të gjitha luftërat, përveç Irakut, vdekjet e betejave luftarake janë shumë më të larta se vdekjet e betejave civile. Së dyti, vdekjet e civilëve në luftërat e shekullit të 21-të janë të ulëta në krahasim me viktimat e shekullit të 20-të.

Këto nuk janë tregime që zakonisht dëgjojmë nga agjencitë humanitare, organizatat e të drejtave të njeriut apo mediat kur diskutojmë për këto luftëra. Në vend të kësaj, ata priren të theksojnë vdekjet e betejave civile dhe të japin një përshtypje të tyre si shumë të larta.

Vdekjet indirekte

Uria dhe sëmundjet kanë qenë historikisht shkak kryesor i vdekjeve indirekte të civilëve në luftë.

Në shekullin e 20-të, uria dhe epidemitë shkatërruese të kohës së luftës ishin tragjikisht të zakonshme. Në të kundërt, në shekullin tonë deri më tani, ka pasur një uri të madhe të kohës së luftës vetëm në Somali në vitin 2011. Kjo zi e tmerrshme ndoshta vrau 244,000 njerëz.

Duke shqyrtuar të dhënat nga disa luftëra të fundit, profesori Paul Wise vlerëson se vdekjet indirekte janë zakonisht dyfishi i vdekjeve të dhunshme të drejtpërdrejta për shkak të “shkatërrimit të gjërave thelbësore”, si mjetet e jetesës, kujdesi shëndetësor, ushqimi dhe strehimi i shaktuar nga lufta. Kjo ilustron gjithashtu nga një studim i udhëhequr nga profesori Francesco Checchi në Sudanin e Jugut, një nga luftërat më të këqija të gjata të këtij shekulli, i cili vlerëson se midis dhjetorit 2013 dhe prillit 2018 rreth 383 000 njerëz vdiqën për shkak të luftës, duke

përfshirë 190 000 njerëz që u vranë dhunshëm.

Raporti Vdekje-Zhvendosje

Lufta për shumicën e civilëve sot përjetohet si një fatkeqësi socio-ekonomike. Tipari më themelor i përvojës civile në luftërat e shekullit të 21-të është zhvendosja dhe varfërimi.

Fakti që zhvendosja dhe jo vdekja e dhunshme është përvoja kryesore e shumicës së njerëzve të prekur nga lufta sot, mund të shihet në raportin vdekje-zhvendosje.

Kjo krahason numrin e vdekjeve të dhunshme në një konflikt me numrin e zhvendosjeve të shaktuara nga konflikti, kur njerëzit ikin për të shmangur vdekjen e dhunshme ose për të braktisur zonat e bëra të pajetueshme nga rreziku dhe “shkatërrimi i gjërave thelbësore”.

Në konfliktin midis forcave qeveritare dhe Boko Haram në Nigerinë verilindore, për shembull, ky raport qëndron në 1:160. Në Jemen është 1:333 dhe në Mozambik është 1:265.

Përvoja Civile dhe Gjinore

Gratë dhe burrat, djemtë dhe vajzat e përjetojnë ndikimin e luftës në mënyra sa të ndryshme aq edhe të njëjta. Ata janë të gjithë të cenueshëm ndaj bombardimeve dhe bastisjeve, ndaj zhvendosjeve të detyruara, varfërimit, të pastrehëve, urisë dhe sëmundjeve. Por ata gjithashtu durojnë dhimbje, dhunë, ngarkesa dhe përgjegjësi të ndryshme në luftë për shkak të rolit që luan gjinia e tyre në shoqërinë e kohës së luftës rreth tyre.

Në mënyrë tipike, për shembull, gratë përballen me rreziqe më të mëdha të dhunës seksuale, përgjegjësi të prindërimit të vetëm, martesës së detyruar dhe vdekjes gjatë lindjes nga sistemet e dobësuara shëndetësore, ndërsa burrat përballen me rreziqe më të mëdha të rekrutimit të detyruar ushtarak, ndalimit, ekzekutimit të përmblodhur dhe migrimit.

Një pjesë më e madhe e vëmendjes humanitare dhe të të drejtave të njeriut në luftërat e fundit është përqendruar te “gratë dhe vajzat” përvoja e të cilave nga lufta vlerësohet të jetë më e keqe se ajo e burrave.

Megjithatë, disa studiues feministë të luftës, si Charli Carpenter, po e ngjyrosin këtë përqendrim më të madh në vuajtjet e grave dhe vajzave për dy arsye: Kjo pikëpamje tenton të anashkalojë përvojën e burrave, duke i bërë ata civilë të harruar, që shpesh mbeten të padukshëm për agjencitë humanitare dhe të marginalizuar në programet e ndihmës.

Një përqendrim humanitar dhe diplomatik mbi vuajtjet e grave luan një stereotip të dëmshëm të grave si viktime të dobëta, kur, në fakt, ato shpesh janë agjente të fuqishme të mbijetesës së tyre dhe lojtarë kyç në rimëkëmbjen e komuniteteve të tyre.

Civilët si të mbijetuar

Narrativat ndërkombëtare humanitare dhe të të drejtave të njeriut, me theksin e tyre në viktimizimin dhe mbledhjen e fondeve, ende priren të vlerësojnë agjencinë e organizatave të ndihmës dhe vetëm pjesërisht aludojnë në agjencinë e vetë civilëve si aktorët kryesorë në mbrojtjen, mbijetesën dhe rimëkëmbjen e tyre.

Në realitet, agjencitë e ndihmës ndihmojnë vetëm disa nga njerëzit, disa herë në disa mënyra. Pjesa më e madhe e zgjuarsisë,

energjisë, punës dhe kapitalit social në mbijetesën e njerëzve vjen nga vetë civilët. Civilët ndërmarrin veprime të jashtëzakonshme dhe të përditshme për të mbijetuar në luftë.

Veprimi i jashtëzakonshëm përfshin veprimin që ndryshon jetën për të ikur, rezistuar ose ndërtuar diçka të re. Veprimet e përditshme janë më pak ekstreme, por po aq thelbësore për mbijetesën. Ato përfshijnë veprime të vogla por strategjike që përsëriten pafundësisht përmes një lufte, si: aktet e mirësisë; shmangia e njerëzve dhe vendeve kërcënuese; përmbysja e sistemeve të padrejta; duke pretenduar besnikëri dhe respekt; akomodimi dhe negocimi me pushtetin, dhe radhitja fizike ose dixhitale për të qenë në listat e shpërndarjes së ndihmës.

Qëndrimet civile ndaj luftës

Civilët jo thjesht vuajnë, mbijetojnë dhe rezistojnë në dhunën e luftës. Qëndrimet e tyre gjatë luftës informojnë dhe formësojnë luftën rreth tyre. Civilët nuk janë të gjithë aktivistë të zjarrtë të paqes ose politikisht neutralë. Popullatat civile zakonisht paraqesin një sërë qëndrimesh të ndryshme për luftën rreth tyre dhe për atë që ata e konsiderojnë përdorimin e drejtë të forcës në kryerjen e armiqësive. Hulumtimi nga profesori Benjamin Valentino tregon se sa më shumë civilët të ndihen të kërcënuar, aq më shumë pikëpamjet e tyre zakonisht ndryshojnë për t'u bërë më pranues të niveleve ekstreme të forcës kundër forcave armike dhe civilëve armiq. Nuk është e qartë se qëndrimet aktuale ndaj kufizimit ushtarak do të qëndrojnë nëse aksionet politike dhe ekzistenciale rriten në mbarë botën.

Qëndrimet civile shpesh e bëjnë popullsinë civile audiencë të rëndësishme dhe me ndikim për politikanët, forcat e armatosura dhe grupet e armatosura, komunikimet e të cilëve synojnë në mënyrë specifike qëndrimet civile në mënyra të ndryshme, ose për t'i fituar ata ose për t'i terrorizuar ata në një luftë të vazhdueshme mbi opinionin dhe moralin civil.

**Instituti i Oksfordit për Etikën,
Ligjin dhe Konfliktet e Armatosura**

Inteligjenca artificiale kineze dhe ruse mund të fillojë Luftën e Tretë Botërore

Rusia dhe Kina duhet të sigurojnë që vetëm njerëzve, dhe asnjëherë inteligjencës artificiale, t'u jepet kontrolli i armëve bërthamore për të shmangur një skenar të mundshëm të fundit të botës, ka deklaruar një zyrtar i lartë amerikan.

Uashingtoni, Londra dhe Parisi të gjithë kanë rënë dakord të mbajnë kontrollin e plotë njerëzor mbi armët bërthamore, tha zyrtari i kontrollit të armëve të Departamentit të Shtetit, Paul Dean, si një dështim për të parandaluar çdo defekt teknologjik nga zhytja e njerëzimit në një konflikt shkatërrues.

Ajo vjen pasi rregullatorët paralajmëruan se AI-ja po përballlet me “momentin e saj të Openheimer” dhe po u bëjnë thirrje qeverive të zhvillojnë legjislacionin që kufizon zbatimin e tij në teknologjinë ushtarake përpara se të jetë tepër vonë.

Deklarata alarmante, duke iu referuar J. Robert Oppenheimer, i cili ndihmoi në shpikjen e bombës atomike në 1945, përpara se të avokonte për kontrollin mbi përhapjen e armëve bërthamore, u bë në një konferencë në Vjenë, ku zyrtarë civilë, ushtarakë dhe teknologjikë nga më shumë se 100 vende, u takuan për të diskutuar perspektivën e sistemeve të militarizuara të AI-së.

Uashingtoni, Londra dhe Parisi kanë rënë dakord të mbajnë kontrollin e plotë njerëzor mbi armët bërthamore, tha zyrtari i kontrollit të armëve të Departamentit të Shtetit, Paul Dean, duke i kërkuar Rusisë dhe Kinës që të ndjekin shembullin.

(Lançimi i raketës balistike ndërkontinentale “Sarmat” në foto)

Megjithëse integrimi i AI-së në pajisjet ushtarake po rritet me shpejtësi, teknologjia është ende në fazat e saj fillestare. Por ende, nuk ka asnjë traktat ndërkombëtar që ekziston për të ndaluar ose kufizuar zhvillimin e sistemeve vdekjeprurëse të armëve autonome (LAWS).

“Ky është momenti Oppenheimer i brezit tonë”, - tha ministri i Jashtëm austriak Alexander Schallenberg. “Tani është koha për të rënë dakord për rregullat dhe normat ndërkombëtare”.

Gjatë fjalëve të tij hyrëse në Konferencën e Vjenës mbi Sistemet Autonome të Armëve, Schallenberg e përshkroi AI-në si përparimin më domethënës në luftë që nga shpikja e barutit mbi një mijëvjeçarë më parë. Dallimi i vetëm ishte se AI-ja është edhe më e rrezikshme, vazhdoi ai.

“Të paktën le të sigurohemi që vendimi më i thellë dhe më i gjerë – kush jeton dhe kush vdes – të mbetet në duart e njerëzve dhe jo të makinerive”, - tha Schallenberg.

Ministri austriak argumentoi se bota duhet të “sigurojë kontrollin njerëzor”, me tendencën shqetësuese të softuerit ushtarak të AI-së që zëvendëson qeniet njerëzore në procesin e vendimmarrjes.

“Bota po i afrohet një pike kthese për të vepruar mbi shqetësimet mbi sistemet autonome të armëve dhe mbështetja për negociatat po arrin nivele të paprecedentë”, - tha Steve Goose, drejtor i fushatave të armëve në Human Rights Watch.

“Miratimi i një traktati të fortë ndërkombëtar mbi sistemet autonome të armëve nuk mund të ishte më i nevojshëm apo urgjent”. Tashmë ka shembuj të AI-së, që përdoret në një kontekst ushtarak me efekt vdekjeprurës.

Në fillim të këtij viti, një raport nga revista “+972” citoi gjashtë oficerë të inteligjencës izraelite, të cilët pranuan se përdornin një sistem AI-je të quajtur “Lavender” për të klasifikuar deri në 37 000 palestinezë si militantë të dyshuar, duke i shënuar këta njerëz dhe shtëpitë e tyre si objektiva të

Raketa balistike ndërkontinentale “Hwasong-18” është lëshuar nga një vend i pazbuluar në Korenë e Veriut

pranueshëm për sulmet ajrore.

Sipas raportit, “Lavender” u trajnuar mbi të dhënat nga vëzhgimi dhjetëvjeçar i inteligjencës izraelite të popullatave palestineze, duke përdorur gjurmët dixhitale të militantëve të njohur si një model për atë se çfarë sinjali duhet kërkuar në zhurmë.

Ndërkohë, Ukraina po zhvillon dronë me aftësi të inteligjencës artificiale që mund të kyçen në objektivat ruse nga më larg dhe të jenë më elastike ndaj kundërmasave elektronike në përpjekjet për të rritur aftësitë e saj ushtarake ndërsa lufta vazhdon.

Zëvendësministria e Mbrojtjes Kateryna Chernohorenko tha

Deri më tani, nuk ka asnjë traktat ndërkombëtar që ekziston për të ndaluar ose kufizuar zhvillimin e sistemeve vdekjeprurëse të armëve autonome (LAWS).

se Kievi po zhvillon një sistem të ri që mund të dallojë, gjuajë dhe godasë në mënyrë autonome objektivat e tij nga larg.

Kjo do ta bënte më të vështirë rrëzimin ose bllokimin e dronëve dhe do të reduktonte kërcënimin e sulmeve hakmarrëse ndaj pilotëve të dronëve.

“Dronët tanë duhet të jenë më efektivë dhe duhet të drejtohen drejt objektivit pa asnjë operator. Duhet të bazohen në navigimin vizual. Ne gjithashtu e quajmë atë ‘shënjestrim i miljes së fundit’, duke hyrë në shtëpi sipas imazhit”, - tha ajo për “The Telegraph”.

Konferenca mbi LIGJET në Vjenë erdhi ndërsa administrata Biden përpiqet të thellojë diskutimet e ndara me Kinën mbi politikën e armëve bërthamore dhe rritjen e inteligjencës artificiale.

Përhapja e teknologjisë së AI-së u shfaq gjatë bisedimeve gjithëpërfshirëse midis Sekretarit të Shtetit të SHBA-ve, Antony Blinken dhe ministrit të Jashtëm të Kinës, Wang Yi në Pekin në fund prilli.

Të dy palët ranë dakord të zhvillojnë bisedimet e tyre të para dypalëshe mbi inteligjencën artificiale në javët e ardhshme, tha Blinken, duke shtuar se ata do të ndajnë pikëpamjet se si të menaxhohen më mirë rreziqet dhe siguria që rrethojnë teknologjinë. Si pjesë e normalizimit të komunikimeve ushtarake, zyrtarët amerikanë dhe kinezë rifilluan diskutimet për armët bërthamore në janar, por negociatat formale për kontrollin e armëve nuk priten së shpejti.

Kina, e cila po zgjeron aftësitë e saj të armëve bërthamore, kërkoi në shkurt që fuqitë më të mëdha bërthamore duhet, së pari të negociojnë një traktat pa përdorim të parë midis njëra-tjetrës.

BURSË në **Itali**

Qendra e Personel Rekrutimit
do të rekrutojë kandidatë për studime në
Akademinë Ushtarake të Modenas në Itali,
1 (një) bursë në degën “Mjekësi”.
Afati kohor për dorëzimin e dokumentacionit
pranë QPR është 16 maj 2024.

Apliko Tani

www.mod.gov.al